

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Mezinárodní obchod s ohroženými druhy zvířat

Michaela Piňosová

©2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Michaela Piňosová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Mezinárodní obchod s ohroženými druhy zvířat

Název anglicky

International trade in endangered species of animals

Cíle práce

Hlavním cílem práce je analyzovat obchod s ohroženými druhy zvířat v mezinárodním měřítku a vystihnout jeho současné trendy. Dílčím cílem je popsat legální a nelegální obchod se zvířaty s ohledem na problematiku wildlife trade včetně nástrojů, které mohou danou problematiku řešit.

Metodika

Studium odborné literatury, internetových materiálů subjektů veřejného a soukromého sektoru, právních norem, závěrečných zpráv mezinárodních institucí (např. CITES, EK, 2013-2022)

Analýza teoretických dat a reálných dat (např. databáze CITES, UNEP-WCMC, WORLD BANK, WORLD WILD FUND).

Použití statistických metod pro tvorbu odhadu (vícenásobná regrese).

Aplikace nastudovaných teoretických poznatků na reálném příkladu.

Doporučený rozsah práce

40-60 stran

Klíčová slova

mezinárodní obchod, regulace, ohrožené druhy zvířat

Doporučené zdroje informací

BOWMAN, Michael; DAVIES, Peter; REDGWELL, Catherine. *Lyster's International Wildlife Law: 2nd Edition*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, ISBN 9-780-51197-530-1

OLDFIELD, Sara. *The Trade in Wildlife: Regulation for Conservation*. UK: Earthscan, 2012, ISBN 978-1-84977-393-5

PHILLIPS, C J C. – C.A.B. INTERNATIONAL, ISSUING BODY. *The animal trade*. Wallingford, Oxfordshire, UK: CABI, 2015. ISBN 9781780643137.

SELLAR, J M. *The UN's lone ranger : combating international wildlife crime*. Dunbeath: Whittles Publishing, 2014. ISBN 978-1-84995-103-6.

UHM, Daan P. Van. *The Illegal Wildlife Trade: Inside the World of Poachers, Smugglers and Trader*. Switzerland: Springer Cham, 2016. ISBN 978-3-31942-129-2

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Zdeňka Gebeltová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 16. 6. 2022

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2022

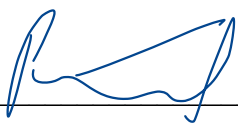
doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci „Mezinárodní obchod s ohroženými druhy zvířat“ vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3. 2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Zdeňce Gebeltové, Ph.D za její ochotu vést moji bakalářskou práci. Především děkuji za její vstřícný přístup, cenné rady a poznatky, kterými přispěla k dokončení této práce.

Mezinárodní obchod s ohroženými druhy zvířat

Abstrakt

Řešeným tématem v této bakalářské práci je mezinárodní obchod s ohroženými druhy zvířat. Cílem práce je analyzovat tento obchod a identifikovat tendence, které se v oblasti obchodu vyskytují.

K identifikaci je použita analýza. Nejdříve jsou prostudovány materiály, díky nimž je možné naplnit stanovené cíle. Na základě vybraných rozsáhlých reportů je extrahováno množství důležitých dat. Jedná se především o data, která obsahují informace o položkách exportu a importu exemplářů CITES mezi lety 2013–2019. Z nich je sestaven graf, který ukazuje, jak se import a export v jednotlivých letech mění. Dále je namodelován trend vývoje.

Předpokládané hodnoty, o které se meziročně hodnota bude měnit, jsou zjištěny pomocí vícenásobné regrese. Dále je provedena analýza teritoriální a komoditní struktury mezinárodního obchodu s ohroženými exempláři CITES.

Je zjištěno, že s výjimkou roku 2016 export každý jednotlivý rok z roků sledovaných převažoval nad importem. Dále je dle regresní analýzy zjištěno, že export a import ohrožených druhů zvířat má rostoucí tendenci. Meziročně bude hodnota exportu zvyšována o 196,7857 milionů EUR a hodnota importu bude narůstat přibližně o 118,729 milionů EUR. Je zjištěno, že výraznými dominujícími zeměmi, které se na obchodu s wildlife podílí, jsou převážně Čína, USA, ale významné postavení má i Evropská Unie.

Klíčová slova: mezinárodní obchod se zvířaty, ohrožené druhy zvířat, Úmluva CITES, ochrana biodiverzity

International trade in endangered species of animals

Abstract

This bachelor thesis aims to analyse an international trade in endangered animals species and identify some trends occurring in this particular area of trade.

The aim of this research were achieved through analysis. To meet the set objectives, available materials were analyzed. From these materials, fundamental data were extracted, based on a selection from large-scale report. These were primarily data containing information about the items exported and imported by CITES specimen between 2013-2019. Using this information graph revealing changes in imports and expots depending on the year has been constructed. Subsequently, a development trend has been modeled.

The exact values which will vary year-on-year have been detected through multiple regression analysis. Furthermore, an analysis of the territorial and commodity structure of the international trade with endangered CITES specimens has been conducted.

Except for the year 2016, exports, during the years analyzed, always outnumbered imports. Furthermore, the multiple regression analysis revealed that the import and export of endangered species have an increasing tendency. The value of export will be increased approximately by 118,729 million EURO year-on-years. It has been found that leading countries partaking in the wildlife trade are predominantly China, the USA and also countries of the European Union.

Keywords: international trade in animals, endangered animal species, convention CITES, biodiversity protection

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl práce a metodika.....	12
3	Teoretická východiska.....	14
3.1	Legální jednání při obchodování se zvířaty	14
3.2	Problematika nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat	14
3.2.1	Obchod se živými druhy zvířat	16
3.2.2	Obchod s výrobky ze zvířecích částí.....	17
3.3	Struktura nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat	17
3.3.1	Lovci zajišťující nelegální úlovky	17
3.3.2	Prostředníci ve struktuře nelegálního obchodu se zvířaty	18
3.3.3	Koncoví zákazníci nelegálního obchodu se zvířaty	18
3.3.4	Profit z nelegální formy obchodování s exempláři CITES	18
3.4	Organizace a úmluvy dohlížející na ochranu ohrožených druhů	20
3.4.1	Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících zvířat a planě rostoucích rostlin – CITES.....	20
3.4.2	Organizace World Wildlife Fund (WWF).....	22
3.4.3	Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN).....	22
3.4.4	Interpol	23
3.4.5	Organizace TRAFFIC	23
3.4.6	Světová asociace zoologických zahrad a akvárií WAZA.....	23
3.5	Zainteresovanost populace v problému nelegálního obchodu se zvířaty.....	24
3.6	Černý trh s exotickými zvířaty v České republice.....	24
3.7	Postupy k ochraně ohrožených druhů zvířat a biodiverzity	25
4	Vlastní práce	28
4.1	Analýza vývojových trendů mezinárodního obchodu s ohroženými druhy zvířat 28	
4.1.1	Analýza obchodu s exempláři CITES na území EU v letech 2013 až 2019	28

4. 1. 2	Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2013.....	29
4. 1. 3	Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2014.....	31
4. 1. 4	Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2015.....	33
4. 1. 5	Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2016.....	35
4. 1. 6	Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2017.....	37
4. 1. 7	Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2018.....	39
4. 1. 8	Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2019.....	40
4. 2	Porovnání importu a exportu 2013–2019 a odhad do budoucna.....	42
4. 3	Teritoriální struktura obchodu největších světových exportérů CITES exemplářů 2013–2019.....	44
4. 4	Teritoriální struktura obchodu největších světových importérů CITES exemplářů 2013–2019.....	45
4. 5	Komoditní struktura obchodu největších světových exportérů a importérů CITES exemplářů 2013–2019.....	46
4. 6	Komoditní struktura obchodu největších světových exportérů a importérů druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich 2013–2019.....	47
4. 7	Teritoriální struktura obchodu největších světových exportérů druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich 2013–2019.....	49
4. 8	Teritoriální struktura obchodu největších světových importérů druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich 2013–2019.....	50
4. 9	Postavení České republiky v obchodu s CITES exempláři.....	51
4. 10	Komoditní struktura exportu a importu České republiky.....	53
4. 11	Nelegální obchodování.....	55

4. 11. 1	Hlavní komodity nelegálně importované do EU.....	55
4. 11. 2	Hlavní komodity nelegálně tranzitující skrze EU	55
4. 11. 3	Hlavní komodity exportované z EU	56
5	Výsledky a diskuse.....	57
6	Závěr	60
7	Seznam použitých knižních zdrojů	62
8	Seznam použitých elektronických zdrojů	63
9	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	66
9. 1	Seznam obrázků.....	66
9. 2	Seznam tabulek.....	66
9. 3	Seznam grafů.....	66

1 Úvod

Nynější doba přináší mnoho zajímavých možností, které se nám lidem naskytují. Díky těmto možnostem je většině lidí dopřáno žít na dobré životní úrovni, ale zároveň si někteří neuvědomují dopady lidského činitele. Žijeme v době, kdy se pravděpodobně naše společnost nachází na vrcholu konzumu. Tento aspekt lidského bytí ale způsobuje katastrofy, které se ve světě dějí, aniž bychom si toho byli někteří vědomi. Naše společnost těží maximum z přírodního bohatství, které ale není nevyčerpatelné. Pokud pomineme zásoby neobnovitelných nerostných surovin, jako například ropy, můžeme si všimnout jiného bohatství, a to přírodního. Živé přírody. Živá příroda díky lidské nevědomosti, neetičnosti či lhostejnosti čelí mnohým hrozbám. Za nejzávažnější považují mnozí úbytek biodiverzity. Člověk ohrožuje biodiverzitu různými způsoby. Jedním z faktorů, které se na zhoršení statistik podílí, je nelegální obchod s volně žijícími druhy ohrožených živočichů. Tato problematika bývá upozadována, a proto jí je v práci věnován také vlastní prostor. Planeta momentálně zažívá znepokojivé úbytky druhů způsobené z velké části intenzivnějším pytláctvím díky značně rostoucí poptávce.

Kromě nenávratné ztráty biodiverzity může pytláctví představovat ohrožení na lidském zdraví. Podle studie Světového fondu na ochranu přírody (WWF, 2022) lidé vyhubili od 70. let 60 % savců, ptáků, ryb a plazů a 83 % všech divokých zvířat. Většina světových odborníků varuje, že jsme se ocitli na pokraji krize, která může ohrozit celou civilizaci. Nyní se na Červeném listě ohrožených druhů nachází asi 40 tisíc druhů zvířat. Celková čísla rok od roku rostou. Obecně je nelegální trh s divokou faunou a flórou považován za jeden z největších nelegálních trhů na světě a hodnota tohoto obchodu se pohybuje v řádech miliard dolarů ročně (Haken, 2019).

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem práce je analyzovat mezinárodní obchod s ohroženými druhy zvířat a identifikovat tendence, které se v oblasti obchodu vyskytují.

Hlavní cíl je dekomponován do nižších dílčích cílů. Dílčím cílem je:

- a) Popsat problematiku wildlife trade, která podává informace o legálním i nelegálním obchodu s ohroženými druhy živočichů.
- b) Charakterizovat aktéry, kteří se podílí na obchodu.
- c) Popsat vývoj legální i nelegální formy obchodu s ohroženými druhy zvířat, a to v mezinárodním měřítku i s ohledem na ČR.

V první řadě budou prostudovány materiály, které se problematikou zabývají a díky nimž bude možné naplnit stanovené cíle. Z nich budou vybrány ty nejvíce vypovídající. Bude se jednat se o rozsáhlé výroční reporty, které každoročně zpracovává sekretariát CITES.

Na základě reportů bude extrahováno množství důležitých dat. Bude se jednat především o data, která obsahují informace o položkách exportu a importu exemplářů CITES mezi lety 2013–2019. Novější data nejsou dohledatelná, tudíž analýza bude končit rokem 2019. Tyto položky budou následně analyzovány. Analýza bude probíhat především v rámci Evropské Unie, ale bude zmiňovat také Českou republiku. V jednotlivých letech bude ve výšečovém grafu shrnuto, jak si vůči sobě stojí export a import exemplářů.

Vzhledem k tomu, že jsou data dohledatelná pouze do roku 2019 a doporučený odhad se tvoří na maximálně jedné čtvrtině délky výchozí časové řady, nebude možné na základě získaných údajů udělat odhad do budoucích let (2023+).

Dále bude namodelován dlouhodobý trend vývoje pomocí výpočtů v programu Statistica. V programu Statistica bude vytvořen graf, kde bude za proměnnou X dosazena vytvořená časová řada, a za proměnnou Y budou vloženy hodnoty exportu. Stejně bude postupováno i při získávání grafu importu s tou výjimkou, že za proměnnou X bude dosazena položka import. Přesné hodnoty, o které bude meziročně hodnota stoupat, budou zjištěny pomocí vícenásobné regrese.

Dále bude provedena analýza teritoriální a komoditní struktury mezinárodního obchodu s ohroženými druhy zvířat. V tabulkách bude vypsáno 5 největších importérů a

exportérů exemplářů CITES. Konkretizovány zde budou ty země, které se soustředí primárně na zvířata z úmluvy CITES.

3 Teoretická východiska

3.1 Legální jednání při obchodování se zvířaty

Většina zvířat může být legálně lovena, avšak musí se následovat mezinárodní nebo národní práva. Pro odchycení či usmrcení zvířat, která patří do kriticky ohrožených druhů, je požadováno speciální povolení (Arndt, 2007). Legální obchod je přitom sám o sobě poměrně výdělečným podnikem. Nadnárodní regulaci zajišťuje úmluva CITES (dále jen „CITES“ nebo „Úmluva“), která vydá ročně až milion povolení (Šotová, 2020). CITES povoluje například obchod s kraitami ve výši jedné miliardy korun. Ty se následně používají do průmyslů (CITES, 2022). Hlavními dovozci volně žijících druhů jsou v celosvětovém měřítku především EU, USA, východní Asie, dále pak Austrálie či arabské země. Mezi největší exportéry patří zejména rozvojové země Afriky, Asie a Střední a Jižní Ameriky (Gillespie, 2011).

3.2 Problematika nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat

Obchodem s ohroženými druhy zvířat se pro účely této práce rozumí obchod se zvířaty živými a jejich částmi či obchod s výrobky z nich, který jakýmkoliv způsobem porušuje zákony dotčených států nebo platné smlouvy. Pod pojem obchod spadá celý proces od odchytu či odlovu, přes zpracovávání a případné přeprodávání zvířat, až po jejich prodej konečnému spotřebiteli (PHELPS, Jacob, WEBB, Edward L. a BIGGS, Duan, 2016). Nelegální obchod se řadí do kategorie „environmentálních problémů“. Podle některých akademiků (Lin, 2005) je důležitost řešení tohoto environmentálního problému na nízké úrovni. Obchodování s exotickými zvířaty je však strukturováno podobně jako obchod s drogami, zbraněmi nebo dětmi. Dle tvrzení Lina (2005) toto jednání poukazuje na spojitost mezi terorismem a nelegálním obchodem se zvířaty a produkty z nich. Navíc, jak uvádí Interpol, je pašeráctví zvířat třetí nejčastější forma nelegálního obchodu. První nejrozvinutější nelegální obchod je obchod s drogami, jako druhý se uvádí obchod se zbraněmi.

Proč se nelegální obchod se zvířaty řadí na třetí místo, odhalili na základě zpráv OSN Sun Wyler a Sheikh (2015), kteří tvrdí, že prach z nosorožčího rohu má vyšší hodnotu než

stejná gramáž zlata či kokainu. To pak vysvětluje, proč se zločinci raději podílí na obchodu se zvířaty než s drogami, neboť je čeká případně mnohem nižší trestní sazba, ale zisk stejný.

Dle Arndta (2007) někteří zabíjejí zvířata pouze pro vzrušení a moc a mrtvá zvířata nechávají na místě činu. Jiní vystavují části těl zvířat jako své trofeje. A někteří dokonce zabíjejí zvířata jako vyjádření svého naštvání vůči zákonům, jednotlivým osobám či politické situaci. Dále Arndt (2007) zmiňuje, že největší počet pytláků tuto činnost vykonává kvůli penězům, čímž se ztotožňuje s vysvětlením od Suna Wylera a Sheikta (2015).

Zvířata a rostlinstvo (dále jen wildlife) přináší ekologické, kulturní a ekonomické benefity zemím po celém světě. V mnohých rozvojových zemích je to zdroj turismu, pracovních nabídek a udržitelného rozvoje. Například v Keni a Tanzanii představuje wildlife turismus 12 % HDP (World Bank group, 2016).

Nelegální obchod se dostal do povědomí v roce 2000, kdy se začal počet lovených slonů a nosorožců zvyšovat. V roce 2019 se trend díky pandemii COVID-19 opět snížil. Zdraví lidí totiž nabralo na důležitosti a začalo být spojováno právě s obchodem se zvířaty, ať už legálním, či nelegálním. Obchod začal být regulovanější a docházelo k podpoření vstupu armádních složek, privátního sektoru a ochranných organizací do rezervací se zvířaty. Dříve byly tyto kroky brány jako prevence před vyhynutím druhů, nyní jde o kroky, které napomůžou zdraví a well-beingu lidí prostřednictvím biodiverzity. Jakékoliv ohrožení biodiverzity způsobuje ohrožení lidských životů. Dle WWF (2021) více jak 4 miliardy lidí spoléhá na přírodní medicínu a více jak 75 % populace spoléhá na přírodní zdroje potravy, jež jsou závislé na zvířatech. Velká spousta druhů zvířat je však ohrožena vyhynutím, tudíž by tyto ztráty měly negativní dopad na lidskou rasu. Úsilí o porozumění linii mezi enviromentálními změnami – zahrnujícími nelegální obchod se zvířaty – a lidskou ochranou se rapidně rozvíjí. Koncept lidské ochrany je široký. Nelegální obchod může například negativně ovlivnit komunity, které jsou kvůli potravě závislé na lesích. Pytláci takto připravují komunity o jejich zdroj potravy a privátní sektor či vládu o příjmy. Dále je běžně argumentováno tím, že pytláctví ovlivňuje chudobu.

Chudoba není jenom ekonomický status, ale také schopnost ovlivňovat budoucnost a vést kvalitní život. Příkladem může být krize v jižní Africe, která je částečně způsobena nelegálním obchodem s nosorožčími rohy. Jihoafrická republika, druhá největší ekonomika na černém kontinentu, čelí narůstajícím sociálním rozdílům mezi jihoafrickými občany a neustávající korupci v řadách politiků a úředníků vládního Afrického národního kongresu.

Zemi hrozí ekonomický kolaps. V jihoafrických zemích navíc není ani dostatečné množství pracovních příležitostí pro lidi, kteří se nechtějí zapojovat do nelegální činnosti.

Ilegální obchod dále ovlivňuje zdraví lidí, zvířata totiž přenáší zoonotické nemoci. Nevhodným zacházením se může tedy na člověka přenést Ebola, Lassa, Marburg nebo také COVID 19. Všechny tyto nemoci jsou původem ze zvířecí říše a jejich rozšíření pomocí převádění živých zvířat přes hranice může být život ohrožující. Nemoci, jako například ptačí chřipka, můžou být rozšířeny do potravinových řetězců. Obchodování se zvířaty podporuje cirkulaci bakterií a virů (Duffy, 2022).

Předmětem nelegálního obchodu nejsou jen sloni a nosorožci, na seznamu ohrožených druhů je zvířat mnohem více. Podle úmluvy CITES je ohrožených druhů více než 5 800, a to ve třech různých stupních (CITES, 2022). Většina ohrožených druhů z červeného seznamu avšak není v CITES zmíněná, tudíž obchod s nimi není nijak regulován. Vzhledem k tomu, že jsou data v rámci nelegálního obchodu poměrně složité a těžko zjistitelná, je výčet dat uvedený v této bakalářské práci pouze orientační. Mezinárodní ekologická organizace World Wild Fund odhaduje obchod se zvířaty ve výši 15 miliard eur ročně. Zpráva z roku 2006 ukazuje, že se tento provoz týká více než 600 tisíc plazů, 1,5 milionu ptáků, přes 50 tisíc opic a mnohých dalších (WWF, 2006). Největším spotřebitelem produktů z divoké zvěře je Čína, ta z mafiánských sítí dováží žraločí ploutve, velké množství slonoviny, nosorožčí rohy nebo šupiny luskouna. Šupiny luskouna se používají převážně v čínské medicíně nejčastěji bez prokázání účinnosti. Obchod s volně žijícími zvířaty a planě rostoucími druhy je hlavní příčinou ohrožení druhů a hlavní hrozbou pro dobré životní podmínky zvířat v Číně a sousedních zemích (WWF, 2006).

3. 2. 1 Obchod se živými druhy zvířat

Obchod se živými zvířaty je prováděn především pro účely zájmového chovu. Z velké části jde o atraktivní druhy ptáků a papoušky. Dále se jedná o terarijní živočichy, hlavně želvy, ještěry, obojživelníky a různé hady. Předmětem obchodu se stávají i různé druhy brouků a dalších bezobratlých. V nejextrémnějších případech jsou jako domácí mazlíčci pro zámožné kupce prodávány opice a kočkovité šelmy. Zvířata jsou vyvážena především z Afriky, dále pak z Jižní a Střední Ameriky nebo jihovýchodní Asie. Obchod je směřován hlavně na trhy Spojených států amerických, Evropské unie a dále pak k movitějším zákazníkům např. do Číny (Bale, 2017).

3. 2. 2 Obchod s výrobky ze zvířecích částí

Nejčastěji část zboží tvoří mrtvá těla, jejich části či výrobky z nich. Obvykle bývají využívány jako produkt takzvané tradiční asijské medicíny. Nejvíce mediálně viditelné případy jsou afričtí sloni, nosorožci a dále pak asijský tygři. Nejen tato zvířata se ale stávají součástí obchodu. Poptávka je v asijských zemích i po mořských želvách či luskounech. Zmíněné zboží má hlavně medicínské a gastronomické využití. Dekorativní předměty, jako je slonovina, pak míří částečně také do Evropy a USA. Nejlukrativnější komodity jsou části tygrů s ozdobným využitím, dále pak slonovina, nosorožčí rohy a v neposlední řadě také kaviár (Sun Wyler a Sheikh, 2009).

3. 3 Struktura nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat

Zboží z nelegálního obchodu urazí většinou velkou vzdálenost z místa původu ke konečnému zákazníkovi. Na obchodu se většinou podílí větší množství jedinců. Pro zjednodušení je Lin (2005) rozděluje na tři kategorie – lovci, prostředníci a koncoví zákazníci. Primárním důvodem pro participaci je podle Lina (2005) jednoznačně profit. Cena obchodovaného zvířete se od odchyty po prodej konečnému spotřebiteli znásobí až padesátkrát. Dle Oldfielda (2014) není profit jediným důvodem pro participaci. Na důvody mohou mít vliv také socioekonomické a kulturní faktory.

3. 3. 1 Lovci zajišťující nelegální úlovky

Na začátku nelegálního obchodu s ohroženými druhy zvířat jsou lovci. Jedná se o jedince, kteří zvířata získávají ať už odchytem, či odlovem. Podle míry specializace a dle jejich motivace řadíme lovce do různých podkategorií. V praxi se může jednat o místní obyvatele, pro které je lov jejich hlavním příjmem potravy. Tací mohou svoji rodinu uživit jen na základě lovu, neboť nemají přístup k jinému zdroji potravy. Vedle místních obyvatel, kteří se živí ulovenými zvířaty, jsou lovci také obyvatelé, jejichž hlavní příjem financí pochází z přeprzedaže zvířat, která ulovili. Další kategorii představují lovci z organizovaných skupin, jejichž cílem je získat hodnotného zboží. Místní komunity se zapojují do nelegálního lovu především proto, že nemají jinou možnost zajištění svého živobytí. Bojem proti nelegální činnosti se zabývá stát i neziskové organizace. Volí se zejména cesta zapojení obyvatel do ochrany přírody díky vzdělávání. Místním se nabízí profit ze zachování přírody, díky kterému se tak buduje udržitelný turismus (UNEP, 2017).

Posledním důvodem, proč se místní zapojují do nelegálních aktivit, je vnímání zvířete jako nepřítele. Například slon může ničit úrodu zemědělcům, kteří proto škodám zabrání zabitím zvířete (Reuters, 2010).

3. 3. 2 Prostředníci ve struktuře nelegálního obchodu se zvířaty

Nejširší škálu struktury obchodu představují „middlemen,“ jinými slovy prostředníci. Do této kategorie se zahrnují všichni ti, kteří nakupují zboží nebo například najímají místní obyvatele na odlov zvířat. Dále se zde nacházejí osoby, které zajišťují přepravu zboží, tj. logistiku. Část přepravníků může být ale do nelegálního obchodu zapojena omylem a nevědomě, neboť se zboží mísí se zbožím legálním. Mezi prostředníky se dále nacházejí i zpracovatelé, kteří stejně jako přepravci nemusejí vědět, že jde o zboží nelegální. Prostředníci mohou být například také vysocí veřejní úředníci nebo i strážci parku, kteří bývají často zkorumpováni, a proto brání odhalení obchodu. Dále jsou prostředníky obchodníci, kteří již nabízejí zboží konečnému zákazníkovi (DI MININ, 2018).

3. 3. 3 Koneční zákazníci nelegálního obchodu se zvířaty

Řetězec nelegálního obchodu může mít různou velikost. Zboží může od lovce putovat přímo ke konečnému spotřebiteli, nebo naopak procházet dlouhým procesem převozu přes různé kontinenty. Zákazník proto mnohdy ani nemusí vědět, že kupuje zboží pocházející z nelegální formy obchodu (Phelps, 2016).

3. 3. 4 Profit z nelegální formy obchodování s exempláři CITES

Populace volně žijících živočichů po celém světě klesají. Pokles byl tak dramatický, že se odhaduje, že biomasa lidí je nyní řádově vyšší než biomasa všech volně žijících savců dohromady. Ničení biotopů a pytláctví za účelem zásobování mezinárodního nelegálního obchodu s volně žijícími druhy jsou dvě klíčové příčiny tohoto vážného problému.

Hodnota nezákonného obchodu se odhaduje na 7 až 23 miliard USD ročně, což dělá z trestné činnosti v oblasti volně žijících živočichů jeden z nejlukrativnějších nelegálních obchodů. Tento nelegální obchod často provozují sofistikované, mezinárodní a dobře organizované zločinecké sítě, které se snaží využít vysokého zisku a nízkého rizika obchodování (Global Environment Facility, 2023).

Zvířata jsou často obchodována s velmi vysokými zisky pro zločince. Celosvětově se příjmy z obchodování s ohroženými druhy odhadují na více než 4,4 miliardy EUR ročně. Stejně jako u jiných forem nezákonného obchodu často dochází k výraznému navýšení cen mezi zdrojovou a cílovou zemí. Například pták Ara zakoupený za přibližně 10 EUR v brazilském deštném pralese má v Evropě při dalším prodeji hodnotu 1 500 EUR.

Většina pytláků dostane pouze 5–10 % maloobchodní hodnoty ze zvířat, která uloví. Také v odlehlých částech Afriky a Asie je to malá odměna, protože pytlák tráví několik dní náročným sledováním zvířat v jejich přirozeném prostředí. Zatímco cena zaplacená pytlákům za slonovinu může být pouhých 200 USD, na trzích může být nyní cena slonoviny mezi 500 USD a 1 000 USD za kg. Jedná se o přírůstek v rozmezí 150–400 %.

V roce 2015 ugandští úředníci zabavili zásilku 137 sloních klů, jež byly určené pro Amsterdam a vážily 700 kg. Sloní kly měly pouliční hodnotu 2 500 USD za kilogram. V důsledku mezinárodního tlaku na ukončení nelegálního obchodování se sloními kly klesla v Číně jejich průměrná cena na 730 USD za kilogram (Poaching facts, 2023).

Obchod se slonovinou je v EU významným tématem. Předpisy EU o obchodu s volně žijícími zvířaty a planě rostoucími rostlinami ukládají přísná opatření pro obchod s produkty z druhů uvedených v příloze A nařízení EU o obchodu. Většina reexportů z EU opracovaných a neopracovaných produktů ze slonoviny v roce 2016 byla před konvencí (1973). Před konvencí reexport slonoviny představoval 73 % světových transakcí. Počet reexportních transakcí EU během pětiletého období (2012–2016) klesl o 36 % z 2 217 transakcí na 1 416, zatímco celosvětový podíl transakcí se slonovinou před konvencí se zvýšil z 66 % v roce 2012 na 73 % v roce 2016. Klíčovými trhy dovozu byly před úmluvou Asie a Švýcarsko. V roce 2016 EU reexportovala 420 klů. V roce 2016 byla také reexportována velmi malá množství kusů slonoviny (0,5 kg a 9 kusů) ve srovnání s průměrně 178 kg a 279 kusů ročně (2012–2016) Výrobky ze slonoviny reexportované z EU byly hlavně řezbářské výrobky a klávesy klavíru. Spojené království bylo v roce 2016 hlavním reexportérem.

V roce 2013 byla cena za kilogram rohoviny v Asii v rozmezí 60 000 USD – 100 000 USD. Za cenu zhruba 1,700 USD – 2,840 USD za unci (28 gramů), což je lepší než cena zlata, se věřilo, že je zakoupení rohu lepší investice než zakoupení nemovitosti a zároveň snadný způsob, jak předvést bohatství. Podle protipytláckých sil v jižní Africe a Mosambiku by pytlák v závislosti na prostředníkovi mohl vydělat 10 000 USD – 20 000 USD za jeden roh. (Poaching facts, 2023).

Zatímco lovci mohou dostávat za kilo luskouních kůží od 2,5 USD do 9 USD, cena v poptávkových zemích je obvykle 200 USD za kilogram. Cena ale může dosáhnout až 700 USD za kilogram. Jedná se tedy o 2 100 % až 7 600 % přírůžku. Mezi lety 2016–2019 se zabavilo po celém světě odhadem 206,4 tuny luskounů. Tržby v cílových zemích činily mezi 41–144 miliony USD (Poaching facts, 2023).

Přesný rozsah nelegálního obchodu je velmi náročné kvantifikovat, ale je podporováno zjištění, že vnitrozemská vodní doprava nelegálním obchodem generuje zisky v miliardách \$.

3. 4 Organizace a úmluvy dohlížející na ochranu ohrožených druhů

Volně žijícího živočicha si dle pravidel nemůže přivlastnit kdokoli, ovšem přestože je mnoho zákonů a úmluv, které by měly živočichy chránit, ukazuje se, že pravidla nejsou dostatečná (Prchalová, 2009). Nelegální obchod se zvířaty podle Prchalové (2009) lze provádět z důvodu možnosti obejít každé legislativní normy, především pak ve státech, ve kterých se neřadí ochrana zvířat mezi priority.

Jedna z možností, jak nelegální obchod eliminovat nebo přinejmenším omezit, je vznik organizací národní či mezinárodní úrovně. Tyto organizace vytvářejí úmluvy, které mají v problematice ochrany ohrožených druhů klíčové postavení. Vznik organizací se ale setkává se dvěma problémy. Hlavní problém představují finance, pouze vyspělé země si mohou dovolit financovat organizace. Celkově existují dva multilaterální mechanismy.

Jeden z nich je na mezinárodní úrovni, který představuje Interpol. Druhý je na úrovni regionální. Regionální iniciativy se potýkají s několika problémy. Jedním z nich je například fakt, že v některých regionech dohoda na ochranu zvířat vůbec neexistuje (World Bank group, 2016).

3. 4. 1 Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících zvířat a planě rostoucích rostlin – CITES

Jednou z nejvýznamnějších smluv na mezinárodní úrovni je CITES (dále jen „CITES“ nebo „Úmluva“). Jedná se o úmluvu o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. CITES předkládá regulace, které jsou nutné zejména kvůli efektivní ochraně proti vyhubení některých druhů. Regulace je

prováděna systémem vývozních a dovozních povolení, která se nazývají permity. Tyto permity vystavují příslušné výkonné orgány členských zemí. Živé i mrtvé organismy, již jsou označovány jako exempláře, tedy pro případné překročení hranic země potřebují permit. Tato povolení nejsou vydána v případě, že vývoz ohrožuje daný druh na přežití. V současné době má úmluva 182 členských zemí, včetně České republiky, která je členem od 1. 1. 1993 (CITES, 2022).

Podle stupně ohrožení jsou exempláře dle CITES (2022) rozděleny do tří kategorií.

CITES I.

Tato kategorie zahrnuje živočichy, kteří jsou bezprostředně ohroženi vyhubením. Mezinárodní obchod s těmito druhy je zakázán, povolován je jen velmi výjimečně, a to v případě odchytu do zoologické zahrady pro jejich reprodukci nebo pro vědecký výzkum. Kategorie CITES I. z fauny ČR zahrnuje například orla královského, sokola stěhovavého nebo vydra říční. Celkově zahrnuje přes 630 druhů živočichů a 300 druhů rostlin.

CITES II.

CITES II. zahrnuje přes 4 800 druhů živočichů, které by mohly být ohroženy, pokud by obchod s nimi nebyl regulován. Do této kategorie je z české fauny zahrnut například medvěd, vlk, rys, kočka divoká či všechny druhy dravých ptáků a sov.

CITES III.

Kategorie CITES III. zahrnuje asi 130 druhů živočichů a 12 taxonů rostlin. Jedná se o druhy, které jsou ohrožené jen v určitých zemích. Tyto druhy jsou chráněné proto, že dané země podaly návrh na jejich ochranu (CITES, 2022).

Kategorizace CITES v EU

EU aplikuje přísnější ochranu na druhy, které by mohly ohrozit ekologickou stabilitu, a u některých druhů se snaží zabránit dovozu na své území. Členské země EU mají své vlastní seznamy CITES, kde jsou druhy rozděleny do kategorií A, B, C a D.

„Od 1. 5. 2004 je Česká republika členskou zemí EU, proto jsou nyní v ČR právně závazné seznamy živočichů a rostlin podle příloh A až D, vztahující se k nařízení Rady (ES) č. 338/97

ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, v platném znění – viz Úřední věstník EU“ (CITES, 2022).

Orgány CITES dohlíží na dodržování pravidel, ačkoliv není v jejich pravomoci je vymáhat. Nejdůležitější rozhodnutí provádí tzv. konference smluvních stran jako nejvyšší orgán CITES, která se schází jednou za 2 až 3 roky. Tato konference může například rozhodovat o zařazení nových ohrožených druhů. Dále rozhodují o exportních kvótách, které jsou častým tématem sporů. Např. slon africký byl v roce 1989 zařazen do nejohroženější skupiny I., ale díky zotavení populace byl následně přeřazen do kategorie II. V kategorii první byl obchod se slonovinou prakticky zakázán, zatímco v druhé kategorii je v omezené míře opět schválen (CITES, 2014). Orgánů, které zajišťují dodržování úmluvy CITES v České republice, je hned několik. Spadá pod ně například Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo financí, Česká inspekce životního prostředí, celní orgány a další. Kromě CITES se nelegálním obchodem s ohroženými druhy zvířat zabývá mnoho dalších organizací. Některé z nich spadají pod OSN. OSN má vlastní Rozvojový program (UNDP) a Program pro životní prostředí (UNEP).

Další organizace, které se o tuto problematiku zajímají, jsou například Mezinárodní svaz pro ochranu přírody (IUCN), Světový fond na ochranu přírody (WWF), organizace TRAFFIC nebo policejní organizace Interpol.

3. 4. 2 Organizace World Wildlife Fund (WWF)

World Wildlife Fund, v překladu Světový fond na ochranu přírody, je organizace, která svými aktivitami významně pomáhá zachovávat biodiverzitu na naší planetě. Je zároveň největší organizací tohoto druhu. WWF má 6 hlavních cílů, na které se zaměřuje. Jsou jimi klima, jídlo, lesy, pitná voda, oceány a wildlife. Organizace učí lidi jednak jak žít v symbióze s přírodou, jednak jak svými činy inspirovat ostatní a díky tomu udržitelně hospodařit a zároveň chránit zvířata (WWF, 2021).

3. 4. 3 Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN)

Mezinárodní svaz ochrany přírody má sídlo ve švýcarském městě Gland. Je to nejvýznamnější a největší světová síť, která se stará o zachování přírodního bohatství. Do této iniciativy je zapojeno 82 států a spolupracuje s ní okolo 10 tisíc vědců a specialistů. Na národní a regionální úrovni se členové dělí do tzv. sborů, což usnadňuje implementaci strategie do konkrétních oblastí. Hlavní misí svazu je asistovat společností na celém světě

a podílet se na udržení biodiverzity. Dále iniciativa dohlíží na udržitelné využívání přírodních zdrojů. IUCN také sestavuje červený seznam ohrožených druhů a zvířata monitoruje (IUCN, 2022).

3. 4. 4 Interpol

Interpol je největší policejní organizace na světě. Bojuje se všemi druhy trestné činnosti a sdružuje jak demokratické, tak nedemokratické státy. Má také několik programů, které se zaměřují na wildlife crime. Jako první vznikl v roce 2010 projekt Predátor, jenž se soustředil na divoké kočky, se kterými bylo kvůli kůži obchodováno. Dalším projektem je projekt Wisdom, který se zabývá především obchodem se slonovinou a nosorožčími rohy. Operace koordinované pod tímto projektem už vyústily ve více než 1 100 zadržení a podílí se na nich 93 zemí (Interpol, 2022).

3. 4. 5 Organizace TRAFFIC

TRAFFIC je nevládní organizace, která monitoruje obchod s divokými zvířaty a snaží se, stejně jako ostatní organizace, o zamezení nelegálního obchodu, jeho včasnou identifikaci a možné předejití (Traffic, 2022).

3. 4. 6 Světová asociace zoologických zahrad a akvárií WAZA

WAZA je celosvětová organizace sjednocující principy a metody více než jednoho tisíce zoo a akvárií. Tato organizace stanovuje zásady pro zvyšování úspěchu ochranné práce. Hlavním cílem zoologických zahrad je integrovat ochrannou činnost do všech aspektů své práce. Soudobá snaha zoologických zahrad je rovněž přímo propojovat své členy s ochrannými programy ve volné přírodě. Zoologické zahrady a akvária přilákají ročně 600 milionů lidí a další členské organizace mohou dohromady tvořit další statisíce lidí. Tito lidé představují rozsáhlou část společnosti zajímající se o ochrannou práci, ale také významný zdroj finančních prostředků na terénní ochranu přírody. Tříletý výzkum britských a irských zoo (1997–2000) ukázal, že zoologické zahrady vynaložily přes 5 milionů liber na ochranu přírody. Každý rok ochranné kampaně vydělají přes 250 tisíc EUR a Společnost na ochranu volně žijících zvířat rozdělí každý rok přes 32 milionů dolarů na ochranné práce. Částky získané ze vstupného mohou být doplněny částkami ze stran podniků nebo

dotacemi vlád či nadací. Objem, ve kterém zoo či akvária financují terénní ochranné práce, je variabilní (WAZA, 2005).

3. 5 Zainteresovanost populace v problému nelegálního obchodu se zvířaty

„Většina z nás věří, že nikdy přímo neubližujeme zvířatům. Bohužel, pouze žitím v dnešním světě se můžeme podílet na wildlife zločinech tím, že nevědomě podporujeme lidi, kteří se na tom podílí.“ (Arndt, 2007) Dále autor zmiňuje, že klíčem k řešení je zvýšení povědomí o typech kriminálních činností páchaných na zvířatech a o porušování práv. Sociálně-ekonomické dopady může pociťovat každý z nás. Nejvíce je však pociťují venkovské a chudé domorodé společnosti, které jsou přímo závislé na přírodních zdrojích, protože jsou jejich jediným prostředkem k zajištění živobytí.

Mezi chudobou a nelegálním obchodem je přímá spojitost, jelikož až 75 % zadržených pytláků pochází z chudé komunity. Tito pytláci nelegálně vydělanými penězi živí svoji rodinu a zajišťují všechny potřeby ke kvalitnímu životu. Odhaduje se, že závislost na přírodních zdrojích pociťuje až 150 milionů lidí. Nelegální obchod nebo lov je pro ně většinou jediná cesta, jak pro sebe nebo svou rodinu obstarat finanční příjmy (Bayerová, 2007).

3. 6 Černý trh s exotickými zvířaty v České republice

Dle Pavly Říhové (2022) nelze komplexně zhodnotit situaci, jak moc je nelegální činnost v oblasti pašování zvířat v České republice rozšířená. Argumentuje, že lze posoudit pouze data, která jsou v dané chvíli k dispozici. Tato data ovšem nevypovídají o rozsahu této činnosti, nýbrž o počtu případů, které se podaří zachytit. Množství případů, jež se podaří odhalit, závisí na tom, jaké úsilí se vyšetřování věnuje a jaký je počet zapojených lidí. Čím méně lidí se do vyšetřování zapojí, tím méně případů se vyřeší. Zhodnotit úroveň něčeho, co je nelegální, prakticky úplně nejde. Reálná čísla, která z vyšetřování vyplývají, vypovídají spíše o práci státní správy než o rozsahu černého obchodu.

Když Česká republika v 90. letech přijala Úmluvu CITES, bylo Česko spíše tranzitní zemí, přes kterou zvířata putovala. Se stoupajícím bohatstvím občanů a díky velmi silné chovatelské komunitě se ale situace změnila a ČR se tak stala také dovozcem zvířat.

Například u zboží, které zajímá vietnamskou komunitu, jsme země příjmová. Vietnamci totiž výrobky z exotických zvířat ve velkém zpracovávají.

V České republice se nejčastěji pašují papoušci, plazi a želvy. V posledních letech to jsou i případy týkající se tygrů, slonoviny a nosorožčích rohů. Na mezinárodní obchod s ohroženými druhy dohlíží celní správa. Počet nelegálních případů stoupá, v roce 2012 proběhlo 61 záchytů, zatímco v roce 2019 to bylo 219 záchytů. Nelegální obchod se slonovinou je v ČR tedy velmi rozšířený. Souvisí to podle kriminalistů s nejvíce rozšířenou vietnamskou komunitou v Evropě (Říhová, 2022).

3. 7 Postupy k ochraně ohrožených druhů zvířat a biodiverzity

Ochrana vzácných druhů je prvořadým veřejným zájmem, protože jsou nedílnou součástí ekologických systémů. Frisvolt (2010) zmiňuje, že systémy jsou neocenitelné jak ze své podstaty, tak pro lidský život. Představují spletitou síť poskytující potravu, zdraví, rekreaci, ale také fyzický i duševní stav pohody. Navzdory těmto hodnotám jsou vzácné druhy na celém světě ohrožené. Ekonomové poznamenávají, že důvodem může být to, že jen některé z těchto hodnot jsou oceněné na trzích. Soukromí aktéři kontrolují místa, na kterých se aktivně udržuje biologická rozmanitost¹. Nemají však dostatek pobídky k udržování těchto míst. Hodnota ohrožených druhů zvířat se pro společnost nedá finančně zachytit. Vlastníci půdy mohou chránit či převádět přírodní prostředí k ekonomickému využití.

V chudých zemích je venkovské obyvatelstvo motivováno proměnit místa volně žijících živočichů z důvodu naplnění životních potřeb. Existuje tedy veřejný zájem na formování soukromých pobídek, které zohlední sociální přínosy ochrany druhů. Jiná je ale situace např. v USA. Zhruba 90 % rostlinných a živočišných druhů, které jsou v USA uvedeny jako ohrožené, jsou na soukromém pozemku. Zákon o ohrožených druzích nařizuje ochranu, ale nevyžaduje, aby byli majitelé půdy odškodněni. Teorie naznačuje, že taková politika by mohla selhat a vytvořit pobídky pro časný rozvoj půdy, který zničí oblasti ohrožených druhů. Dále bylo zaznamenáno, že vlastník půdy, který na svém pozemku objeví ohrožený druh, může zabít jednotlivce této populace, aby zabránil vládě prohlásit jeho pozemek za biotop, a to ho tak nemohla omezit v jeho užívání. Lepší vládní strategie by

¹Soukromý aktér – osoba, která se většinou bez nároku na honorář aktivně podílí na ochraně biodiverzity. Může se jednat o místní obyvatele, farmáře nebo kohokoliv, kdo se sám od sebe podílí na ochraně. Jedná se o všechny pomocníky, kteří nejsou pod záštitou ochranné organizace.

vlastníkům půdy poskytly pozitivní pobídky, jako například kompenzace za ochrannářskou práci na pozemcích.

Růst populace, chudoba a vlastnická práva jsou jádrem pobídek pro zneužívání životního prostředí venkovskými obyvateli chudých zemí, a to i přesto, že lesní půda může představovat výhody povodí, výnosy z ekoturistiky nebo jiné národní veřejné statky. Místní obyvatelé tyto výhody nedokážou vnímat a obětují půdu na pastviny nebo na produkci plodin. Růst populace a chudoby má přímý vliv také na nárůst odlesňování, kvůli kterému mizí přirozené prostředí pro ohrožené druhy zvířat.

Řešení tohoto problému se nabízí ve zlepšení vzdělávacích politik. Také literatura naznačuje důležitost vzdělávacích politik, které dle ní zlepšují výsledky v oblasti zdraví. Zmírňují chudobu a také snižuje podmínky pro růst populace. Lidé jsou uvědomělejší a vědomější, a tím vzniká méně rozšířená nelegální činnost.

Ekonomové pomocí technik netržního oceňování zjistili, že se ochota platit za ochranu jednotlivých druhů pohybuje od 5 do 100 USD za druh na domácnost. I v případě nejnákladnějšího úsilí o ochranu druhů, ochota platit daleko převyšuje náklady na ochranu. I když výnosy převyšují náklady, na nákladech stále záleží. Soukromí vlastníci půdy často nesou většinu nákladů na ochranu, zatímco jiní využívají velkou část výhod. Ekonomika může pomoci upozornit na tento problém nerovnosti, který komplikuje ochranu druhů. Ekonomové byli navíc nápomocni při zdůrazňování toho, jak mohou mít politiky ochrany druhů nezamýšlené negativní důsledky. Soukromí vlastníci se buď mohou zapojit do preventivního rozvoje, nebo zadržovat cenné biologické informace. Ekonomika může poskytnout důležité poznatky, které povedou k lepšímu návrhu ochrannářských pobídek. Zacílením na určité oblasti je možné chránit více druhů za vynaložený dolar. Přibližně 170 zemí přijalo plány na rozvoj a rozšíření chráněných oblastí (Frisvold, 2010).

Panuje shoda v tom, že peníze spojené s nelegálním obchodem s volně žijícími zvířaty se nepohybují pouze v hotovosti. Globální bankovní systém je zásadní prostředek pro převod nezákonných výnosů a finanční instituce tak riskují, že budou jednat jako nevědomí zprostředkovatelé nezákonného obchodu. Nezákonné finanční toky mohou dále proudit po celém světě prostřednictvím legitimních bankovních kanálů. Finanční instituce proto hrají klíčovou roli v boji proti nelegálnímu obchodu s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami. Řada vlád již uznala, že finanční instituce proto podkopávají bezpečnost právního státu. Je také uznáváno, že se stávající finanční systémy často používají k přesunu výnosů z nelegální činnosti a k praní peněz. Aby bylo možné reagovat na

nelegální činnost, organizace UFW (2022) navrhuje zvýšit povědomí u finančních institucí. Navrhuje hledat pomoc prostřednictvím stávající infrastruktury, ale také využívat finanční zpravodajství k podpoře snah prosazování práva při dosahování největších obchodních úspěchů. Podporou tohoto úsilí mohou finanční instituce hmatatelně ovlivnit lukrativní nadnárodní zločin a zároveň splnit své zákonné povinnosti aktivně sledovat a vyšetřovat podezřelé aktivity. V reakci na potřebu zapojit finanční instituce do tohoto úsilí a identifikovat konkrétní kroky, které může sektor podniknout, byla zřízena finanční pracovní skupina pro IWT pod vedením banky. S podporou technických expertů pracovní skupina pracovala na identifikaci konkrétních kroků, které může sektor v této záležitosti podniknout.

Pracovní skupina složená ze zástupců finančních institucí a odborníků na nelegální obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami využije stávající globální struktury finanční kriminality. Instituce svolané vévodou z Cambridge v říjnu 2018 podepsaly deklaraci Mansion House jako součást Financial Taskforce, která stanovila 6 závazků (UFW, 2022):

- 1) Zvyšování povědomí o tom, jak může finanční průmysl bojovat proti vnitrozemskému nelegálnímu obchodu.
- 2) Poskytování školení k identifikaci a vyšetřování podezřelé aktivity.
- 3) Poskytování informací regulačním orgánům a donucovacím orgánům.
- 4) Prověřování zpravodajských výstrah přijatých prostřednictvím pracovní skupiny a přijímání vhodných opatření.
- 5) Zvažování dalších opatření, jako jsou změny politik.
- 6) Podpora a propagace práce pracovní skupiny a externích podpůrných mechanismů.

4 Vlastní práce

4.1 Analýza vývojových trendů mezinárodního obchodu s ohroženými druhy zvířat

Od začátku 20. století došlo v mezinárodním obchodě s přírodninami k velkým změnám. Mění se směr obchodu, velikost i předmět.

Mezinárodní obchod s ohroženými druhy zvířat směřoval na začátku 20. století poměrně jasně z jihu na sever, převážně z méně rozvinutých zemí do zemí vyspělých. Jinak tomu je na přelomu 20. a 21. století, kdy byl výrazný posun zaznamenán především v rámci rychle se rozvíjejícího ekonomického seskupení BRICS, především Číny, v rámci něhož se země stávají srovnatelně velkými dovozci volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Dalším výrazným posunem je fakt, že mezinárodní obchod byl, co se objemu týče, dostižen vnitrostátním obchodem. Mnohdy byl i předstižen (TRAFFIC, 2005). V situaci, kdy se Čína stává významným dovozcem, je vidět i změna skladby druhů, které jsou nyní předmětem mezinárodního obchodu. V posledních letech se obchod rozšířil o druhy, které byly dříve považovány za obchodem nedotčené (Wassener, 2013).

Dále jsou v mezinárodním obchodě s přírodninami vyzorovány tendence ke koncentraci. V řadě taxonomických skupin je patrné, že poklesá objem zvířat pocházejících z volné přírody a narůstá objem těch, která pocházejí z odchovů či rančů.

Pravděpodobně největší posun nastal ve vnímání smyslu ochrany přírody. Na počátcích regulace obchodu se smluvní strany Úmluvy soustředily především na ochranu charismatických druhů, jako jsou primáti nebo velké kočky. V současné době se ochrana přírody více zabývá celou biodiverzitou. Díky poznatkům z ekologie, které ukazují komplexnost ekosystémů, se ochrana transformuje spíše na celé ekosystémy (HEMLEY, FULLER, 1994).

4.1.1 Analýza obchodu s exempláři CITES na území EU v letech 2013 až 2019

Jednou z nejvýznamnějších smluv na mezinárodní úrovni je CITES. Jedná se o úmluvu o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Tato regulace je nutná zejména kvůli efektivní ochraně proti vyhubení některých druhů (CITES, 2022).

Analýza obchodu na území EU byla zpracována na základě statistik uvedených ve výročních zprávách EU, které byly připraveny Evropské komisi, generálnímu ředitelství životního prostředí a dalším. Jedná se o zprávy od roku 2013 do roku 2019. Nejaktuálnější výroční zpráva je právě z roku 2019. Statistiky obsahují veškeré údaje o dovozu a vývozu exemplářů CITES na území jednotlivých členských států (European Commission, 2013).

4. 1. 2 Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2013

Export exemplářů CITES celkově v rámci EU

Vývozní transakce hlášené členskými státy za období 2004–2013 v roce 2013 přesáhly množství 200 000 přičemž pokračoval rostoucí trend zaznamenaný od roku 2004. Nejvíce obchodovanými komoditami (na základě množství) byly živé rostliny a kožené výrobky z plazů. Bylo vyvezeno více než 1 milionu jednotek exemplářů.

Export ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Peněžní hodnota vývozu zvířat uvedených na seznamu CITES v EU, vyjma kaviáru, byla 1 093 milionů EUR.

Klíčovými komoditami byli plazi, kteří představovali asi 88 % celkové hodnoty exportu. Jedná se především o kožené produkty z nich. Tři nejčastější destinace pro exporty EU byly Švýcarsko, Čína a USA. Živá zvířata byla exportována v počtu okolo 447 tisíc jedinců. Jednalo se především o ptáky s dominancí papouška agapornise. Nejvýraznější exportní zemí ptáků byla Belgie spolu s Nizozemskem. Živá zvířata byla ohodnocena ve výši 1 088 milionů EUR.

Přestože v roce 2013 vyváželo živočišné komodity všech 28 členských států EU, pouhé dvě země představovaly 74 % celkové odhadované hodnoty vývozu. Těmito zeměmi byly Itálie a Francie, které vyvážely především kožené výrobky a oděvy. V obchodě s živými zvířaty dominovaly Nizozemsko a Belgie, kde byla zvířata nejcennější komoditou.

Import exemplářů CITES celkově v rámci EU

V roce 2013 EU zaznamenala téměř 95 tisíc transakcí z importu a více než dvojnásobek exportu. Nejvýraznější komoditou byly planě rostoucí rostliny.

Import ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Peněžní hodnota dovozu zvířat a produktů z nich uvedených na seznamu CITES v EU, vyjma kaviáru, byla odhadována v přibližné hodnotě 458,741 milionů EUR. Stejně jako v předchozích letech v hodnotě dominovaly plazi komodity, přičemž obchod s plazy představoval 85 % hodnoty dovozu zvířat do EU. **Kožené výrobky a kůže** byly dvě hlavní dovážené komodity. Podle hodnoty představovaly 50 % a 34 % z celkové odhadované hodnoty. V roce 2013 však byla nejobchodovanější komoditou kůže a následně **živá zvířata**.

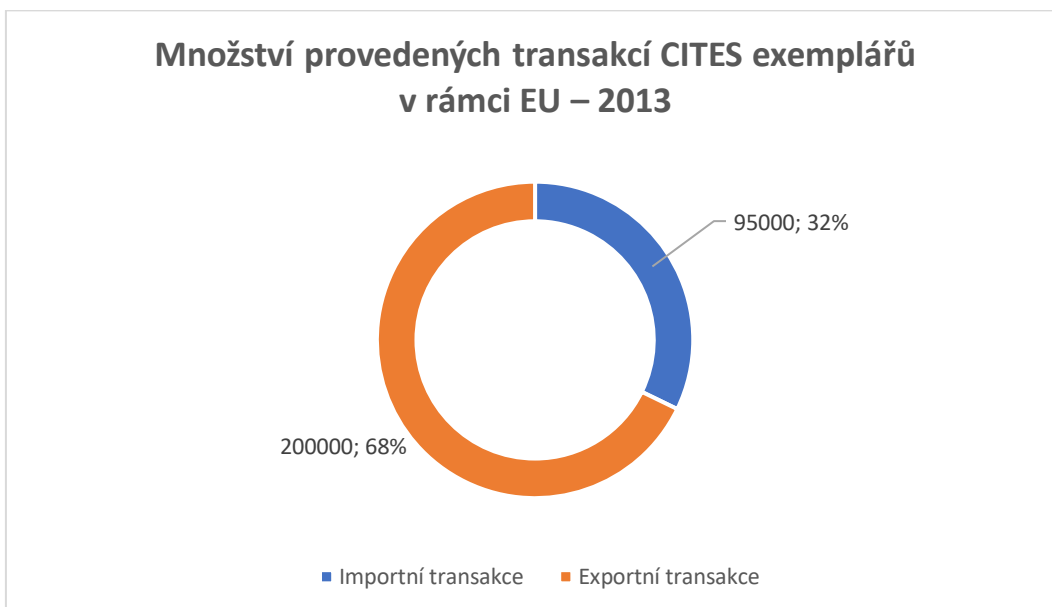
V roce 2013 bylo do EU dovezeno něco málo přes jeden milion kožených výrobků, především z plazů. Tyto výrobky byly ze 74 % vytvořeny ze skupiny aligátorovitých.

Kůže byla v roce 2013 druhou nejvyšší komoditou. Tento obchod se odhadoval na hodnotu 154,5 milionů EUR, přičemž většinu představovali plazi (93 %). Odhadovaná hodnota dovozu kůže byla přibližně o 7 % nižší než hodnota odhadovaná pro rok 2012.

Do EU bylo dovezeno více než 1 milion kusů zvířat. Celková hodnota dovozu živých zvířat překročila 20,3 milionů EUR, což představuje nárůst o cca 15 % oproti roku 2012. V dovozu živých zvířat do EU dominovali koráli, plazi a pijavice. Nejvyšší podíl obchodu podle hodnoty (10,8 milionů USD) představovali živí savci.

Přibližná průměrná hodnota živého savce dovezeného v roce 2013 na základě odhadovaného mediánu rodiny byla přes 1 813 EUR. V obchodovaných komoditách převládal jeden druh *Macaca fascicularis*, převážně pro biomedicínské účely.

Graf č. 1: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2013

Zdroj: Vlastní zpracování, výroční zprávy CITES (2013)

4. 1. 3 Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2014

Export exemplářů CITES celkově v rámci EU

Význam EU jako vývozního trhu nadále rostl, přičemž vykazoval více než dvojnásobný počet vývozních transakcí (400 tisíc) než v roce 2013. Komoditami exportovanými v nejvyšších objemech byly rostliny, kožené výrobky a živá vejce jeseterů.

Export ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Finanční hodnota exportovaných CITES zvířat v roce 2014 je zhruba 1 079 milionů EUR. Hodnota byla nižší než v roce 2013. Relativní exportní hodnotu měli plazi. Savci, kteří se umístili v roce 2013 na třetím místě z hlediska finanční hodnoty, v roce 2014 přebírali druhé umístění. Vývozní hodnota ptáků klesla z 6 % (2013) na 3 %. Nejhodnotnější komoditou, která byla vyvážena z EU v roce 2014, byly kožené výrobky. Nejhodnotnějšími druhy zůstává aligátor mississippijský a krokodýl nilský. Podle vývozní hodnoty byly hlavními vývozci Francie a Itálie.

Vývoz živých zvířat z EU se odhadoval na téměř 21,036 milionů EUR, což je výrazně méně než v roce 2013. Pravděpodobně tomu tak bylo kvůli poklesu objemu vyvezených živých ptáků ze 133 tisíc na 83 tisíc. Vývozu avšak z 83 % stále dominovali ptáci (17,41 milionů EUR) a následovali plazi (7 %, 1,451 miliony EUR).

Import exemplářů CITES celkově v rámci EU

V roce 2014 bylo zaznamenáno 89 tisíc dovozních transakcí. Nejvýraznější komoditou byly rostliny, dále pak kůže a kožené výrobky.

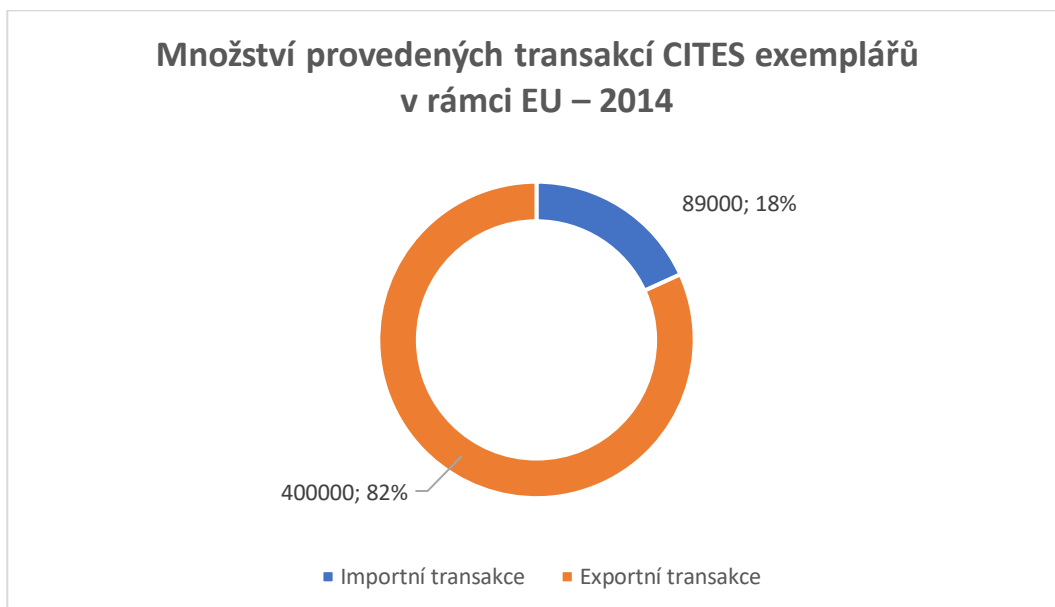
Import ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Finanční hodnota dovezených zvířat uvedených v EU na seznamu CITES v roce 2014 byla odhadována přibližně na 521 milionů EUR. Hodnota dovozu oproti minulému roku vzrostla. Stejně jako v předchozích letech v hodnotě dominovaly plazi komodity, přičemž obchod s plazy zaujímal 83 % dovozní hodnoty, což odráželo relativně vysoký objem dovozu do EU.

Hlavními dvěma dováženými komoditami byly kožené výrobky a kůže, přičemž kožené výrobky představovaly 41 % a kůže 40 % celkové odhadované hodnoty. Dovoz kožených výrobků byl oceněn na 214,7 milionů EUR, což představovalo 8% pokles hodnoty na základě údaje za rok 2013.

Živá zvířata představovala v roce 2014 obchodní tok s třetí nejvyšší hodnotou těsně pod 37,7 milionů EUR. Údaj představoval velký nárůst v porovnání s hodnotami z roku 2013. Zatímco koráli, plazi a pijavice tvořili 96 % objemu dovozu, živí savci představovali nejvyšší podíl obchodu podle hodnoty (48 % nebo 20 milionů USD). Většinu této hodnoty představovali opět makakové dovážení pro biomedicínské účely. Živí plazi představovali 35 % dovozní hodnoty.

Graf č. 2: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2014

Zdroj: Vlastní zpracování, výroční zprávy CITES (2014)

4. 1. 4 Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2015

Export exemplářů CITES celkově v rámci EU

V roce 2015 uvedly členské státy EU téměř 340 000 exportních transakcí, z toho 57 % tvořily reexporty. Ve srovnání s rokem 2014 byl počet vývozních transakcí hlášených EU zvýšen o 70 %. Toto zvýšení se však přičítalo především exportu živých rostlin z Nizozemska. Z EU bylo vyvezeno celkem 2 374 různých taxonů, z toho téměř 60 % představovaly rostliny. Export zahrnoval téměř 14 milionů položek a 6,3 milionů kg komodity uváděné podle hmotnosti.

Klíčovými produkty vývozu z EU v roce 2015 byly produkty z kůže plazů. Hlavním odběratelem bylo Švýcarsko. Živá vejce jesetera byla určena pro Čínu a Madagaskar. Hlavním divokým zdrojem exportovaným z EU (Francie) byly živé malé obří škeble, kterých bylo více než 14 000 ks a jež byly určeny pro komerční účely². Všechny dané škeble směřovaly do USA. Další nejvíce exportovanou komoditou byly lovecké trofeje (69 ks),

² komerční účely – komerčními účely se rozumí nákup, nabízení ke koupi, nabývání pro obchodní účely, veřejné vystavování pro obchodní účely, využívání pro obchodní zisk a prodej, držení za účelem prodeje, nabízení k prodeji

většinu z nich tvořili medvědi hnědí vyvážení z Rumunska. Dále se jednalo o slonovinu, a to v počtu 12 416 ks a 300 kg.

Export ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Hodnota vývozu zvířat ze seznamu CITES byla odhadnuta na 1 300 milionů EUR. Jednalo se tak o přibližně 54% nárůst oproti 2014. Komodity s nejvyšší celkovou obchodní hodnotou byly kožené výrobky, které připadaly na 82 % hodnoty vývozu zvířat.

Import exemplářů CITES celkově v rámci EU

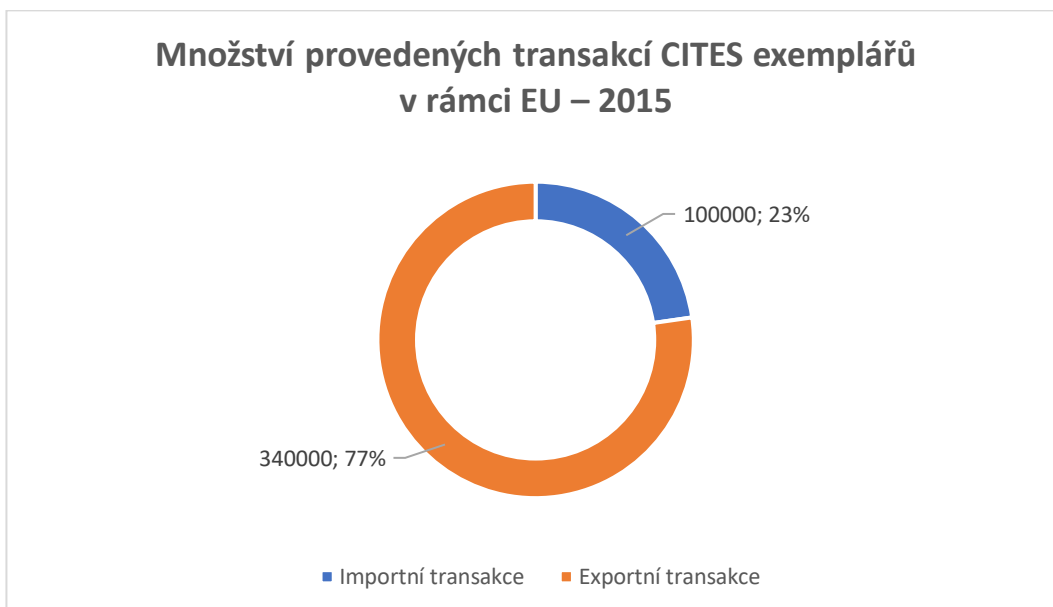
EU byla významným dovozním trhem pro mezinárodní obchod s druhy ze seznamu CITES. Tyto druhy vykazovaly více než 100 000 transakcí v roce 2015, což představovalo mírný nárůst oproti roku 2014. V globálním kontextu představovaly dovozní transakce vykázané EU téměř jednu čtvrtinu celosvětově vykázaných transakcí v roce 2015. Stejně jako v předchozích letech byly téměř všechny transakce hlášeny pro komerční účely (94 %). Dovoz do EU zahrnoval více než 28 milionů položek a 2,8 milionů kg vykázaných komodit.

Kůže z plazů pro kožedělný průmysl, včetně těch z aligátora, pocházely především z USA, kožené výrobky pocházely především z USA, Švýcarska a Tuniska.

Import ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Hodnota dovozu zvířat ze seznamu CITES do EU byla odhadnuta na 834,206 milionů EUR a tvořila 66% nárůst ve srovnání s rokem 2014. Komodity s nejvyšší celkovou obchodní hodnotou byly drobné kožené výrobky, kůže a surové korály. Společně tyto produkty tvořily 88 % hodnoty živočišného dovozu. Nejvyšší podíl na dovozu mělo USA, které představovaly přibližně 45 % hodnoty (369 milionů EUR). Nejvyšší hodnotu měla řezba slonoviny a živí savci, nižší hodnotu měli živí plazi a kůže, tyto komodity se ale dovážely v mnohem větším množství.

Graf č. 3: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2015

Zdroj: Vlastní zpracování, výroční zprávy CITES (2015)

4. 1. 5 Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2016

Export exemplářů CITES celkově v rámci EU

V roce 2016 země EU vykázaly téměř 314 000 exportních transakcí a z toho 52 % tvořily reexporty. Výkaz představuje mírný pokles oproti roku 2015. Vývoz EU v roce 2016 představoval cca 17,6 milionů položek a 539 tun vykázaných komodit.

Malé obří škeble byly podobně jako v předchozích letech hlavními exportovanými druhy. Více než 10 700 živých škeblí bylo v roce 2016 vyvezeno Francií pro komerční účely. Dovoz směřoval převážně do USA.

Ohrožené druhy zahrnovaly poměrně nízké počty exemplářů. Jednalo se o želvy, úhoře evropské a rysy iberské pro vědecké účely.

Export ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Hodnota vývozu zvířat ze seznamu CITES z EU byla odhadnuta na 1 700 milionů EUR, což je méně než 1% nárůst oproti roku 2015. Zvířecí produkty tvořily více než 50 % hodnoty obchodu, z toho kůže z aligátora tvořila 58 % hodnoty vývozu zvířat. Švýcarsko

dovezlo 57 % z této hodnoty (799,2 milionů EUR). Kůže plazů představovala 3 % hodnoty vývozu zvířat. Zatímco kůže plazů měla nejnižší hodnoty v průměru 157 EUR za jednotku, srst ze sibiřské lasice měla hodnotu 14 597 EUR za kilogram a představovala tedy nejvyšší odhadovanou hodnotu.

Import exemplářů CITES celkově v rámci EU

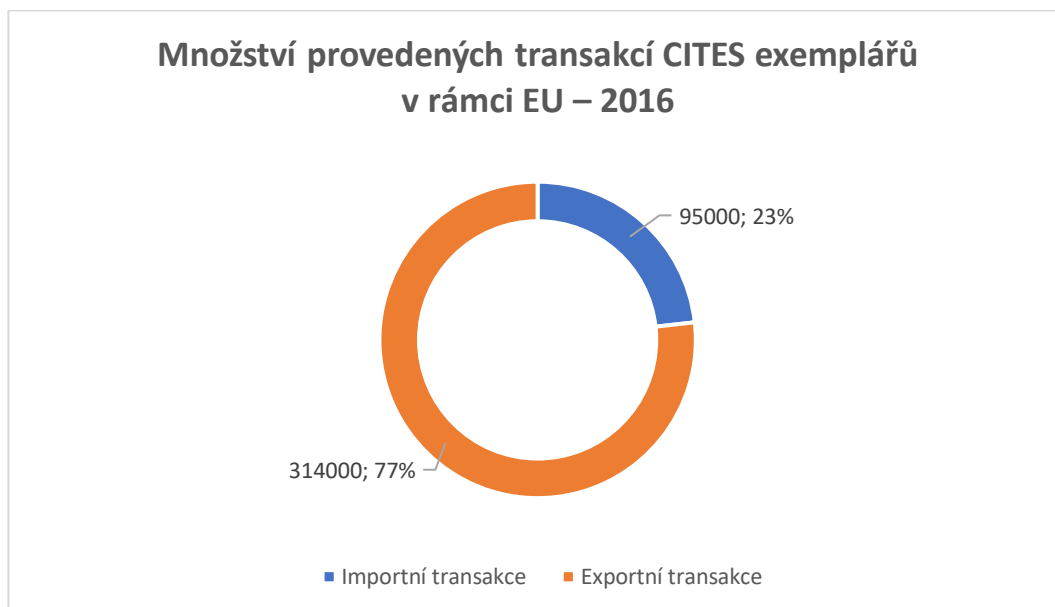
V roce 2016 uvedli dovozci z EU téměř 95 000 zaznamenaných dovozních transakcí, což představuje mírný pokles oproti roku 2015. Při zohlednění celosvětového kontextu dovozní transakce hlášené EU tvořily více než čtvrtinu transakcí. Téměř všechny transakce byly hlášeny jako komerční účely (93 %). Dovoz do EU v roce 2016 tvořil cca 22 milionů položek a 3,3 milionů kg dle hmotnosti.

Import ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Odhady finanční hodnoty lze z 98 % (74 658) přiřadit dovozním transakcím zvířat během roku 2016. Finanční hodnota byla odhadnuta na 1 430 milionů EUR, což je přibližně o 32 % více než v roce 2015. Následující zvířecí produkty importované do EU tvořily dohromady více než 90 % hodnoty obchodu. Jednalo se především o kožené výrobky z aligátora, které představovaly 35 % hodnoty z dovozu, toho 51 % hodnoty exportovalo Švýcarsko (255,1 milionu EUR) a 26 % Tunisko. Dalším produktem byly surové korály z divokých zdrojů obchodované pro komerční účely, jež představovaly 35 % hodnoty dovozu zvířat do EU. Tchaj-wan vyvezl 42 % hodnoty (195,7 milionů EUR) surových korálů a po něm následovala Indonésie s 37 %. Kůže z plazů tvořily 16 % hodnoty dovozu. Většina hodnoty pocházela z divokých zdrojů a byla vyvážena z Číny.

Nejvyšší odhadovanou hodnotu za jednotku měla srst sibiřských lasic ve výši 14 597 EUR za jeden kilogram, zatímco kůže plazů měla nejnižší hodnotu za jednotku. Jedná se o rozmezí od 8 EUR za kůži u volně žijících zvířat do výše 878 EUR za kůži u rančového mořského krokodýla.

Graf č. 4: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2016

Zdroj: Vlastní zpracování, výroční zprávy CITES (2016)

4. 1. 6 Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2017

Export exemplářů CITES celkově v rámci EU

V roce 2017 vykázaly země EU více než 336 000 exportních transakcí, z toho 54 % tvořily reexporty. Vývoz představoval 18,8 milionů položek a 449 tun vykázaných komodit.

Export ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Hodnota exportu (a reexportu) CITES druhů zvířat se odhadovala na hodnotu 2 595 milionů EUR. Kožené výrobky, kousky kůže plazů a kůže s peřím sokolů tvořily dohromady 86 % celkové hodnoty obchodu.

Import exemplářů CITES celkově v rámci EU

Obchodní transakce v roce 2017 přesáhly 106 000 importů. Stejně jako v předchozích letech byly téměř všechny transakce hlášeny pro komerční účely (94 %).

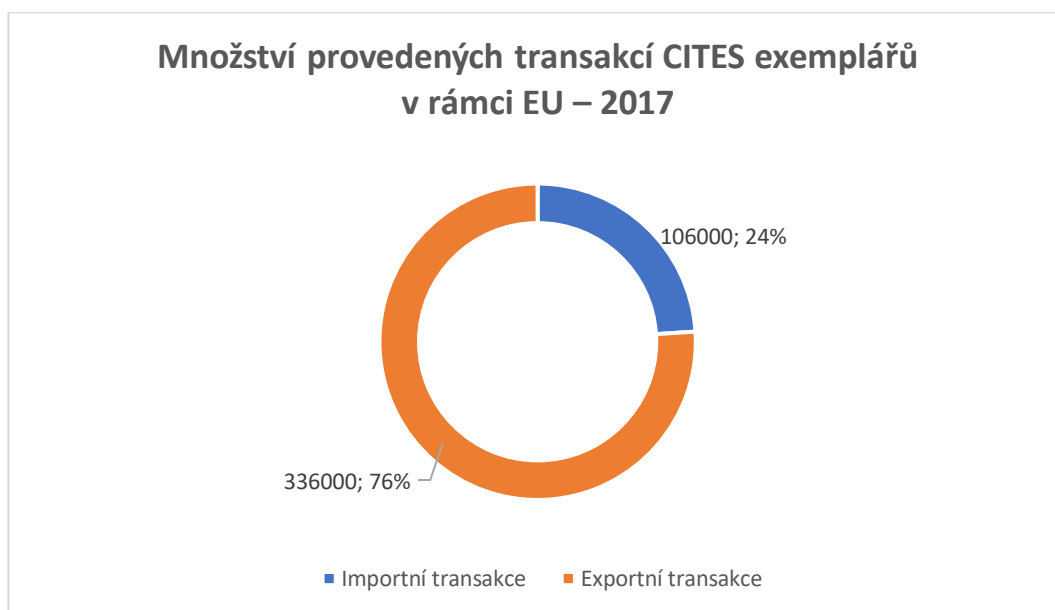
Dovoz do EU v roce 2017 činil více než 28 milionů položek v přibližné hmotnosti 8,5 milionů kg.

Import ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Hodnota dovozu zvířat ze seznamu CITES do EU se odhaduje na 1 506 milionů EUR. Kožené výrobky a kůže z plazů společně s makaky dlouhoocasými tvořili dohromady 94 % celkové hodnoty obchodu.

Ze všech dovezených zvířat a produktů z nich tvořily 83 % hodnoty kožené výrobky a kůže z aligátora mississippiského. Nejvyšší průměrnou hodnotu měli makakové dlouhoocasí (2 191 EUR za jednotku), zatímco kůže plazů měla hodnotu nejnižší (186 EUR na jednotku).

Graf č. 5: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2017

Zdroj: Vlastní zpracování, výroční zprávy CITES (2017)

4. 1. 7 Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2018

Export exemplářů CITES celkově v rámci EU

Země EU vykázaly v roce 2018 přes 356 000 exportních transakcí, z toho 54 % tvořily reexporty. V porovnání s rokem 2017 výkaz představuje nárůst o 6 %. Tyto transakce tvořily přes 54 % celosvětového exportu. V roce 2018 vývoz z EU zahrnoval přibližně 20,4 milionu položek a 473 tun komodit dle hmotnosti.

Export ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Hodnota exportů byla odhadnuta na 2 192 milionů EUR. Největší podíl tvořily kožené výrobky, a to 87 % hodnoty. Podobně jako v předchozím roce, tak i v roce 2018 tvořil většinu celkové hodnoty (re)exportu aligátor mississippský (78 % hodnoty a 1 702 milionů EUR). Vysokou hodnotu měli například živí sokoli chovaní v zajetí, představovali ale pouze málo zastoupenou komoditu (29,4 milionů EUR). Živí sokoli měli také nejvyšší průměrnou hodnotu na jednotku (2 667 EUR), zatímco kůže z plazů měla hodnotu za jednotku nejnižší (131 EUR).

Import exemplářů CITES celkově v rámci EU

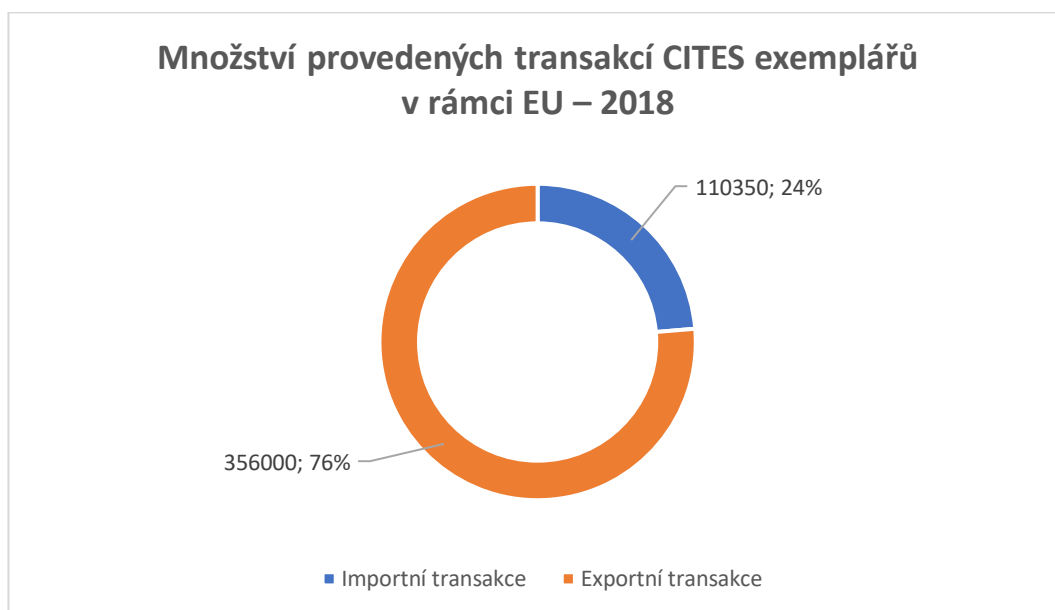
V roce 2018 bylo zaznamenáno přibližně 110 350 dovozních transakcí. V celosvětovém kontextu transakce EU představovaly 27 % hlášených transakcí, tedy 4% nárůst oproti roku 2017. Dovoz zahrnoval více než 32 milionů položek a bylo hlášeno přibližně 7,9 mil. kg vykázaných komodit.

Import ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Hodnota dovozu zvířat ze seznamu CITES se odhadovala na hodnotu 1 231 milionů EUR. Kožené výrobky, plazi kůže a dlouhoocasí makakové dohromady tvořili 91 % vykázané hodnoty dovozu do EU. Komodity z aligátora mississippského opět, ačkoliv v

menší míře než v roce 2017, odpovídaly většině hodnoty všech dovozů zvířat, a to 75 % hodnoty neboli 926 milionům EUR. Americký aligátor představoval 93 % (783 mil. EUR) hodnoty kožených výrobků. Živí makakové dlouhoocasí byli vysoce hodnotná, avšak málo zastoupená komodita, jež tvořila 2 % (30 milionů EUR) z celkové hodnoty dovozu do EU v roce 2018.

Graf č. 6: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2018

Zdroj: Vlastní zpracování, výroční zprávy CITES (2018)

4. 1. 8 Analýza obchodu s ohroženými druhy zvířat a planě rostoucími rostlinami v roce 2019

Export exemplářů CITES celkově v rámci EU

V roce 2019 proběhlo přibližně 366 800 exportních transakcí, z toho se jednalo asi v polovině případů o reexport. Ve srovnání s rokem 2018 došlo k nárůstu přibližně o 3 %. Export hlásil přes 26,5 milionů položek.

Export ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Hodnota vykázaných exportů a reexportů byla odhadnuta přibližně na 1 747 milionů EUR. Kožené výrobky tvořily v roce 2019 největší podíl hodnoty zvířecího reexportu (85

%). Největší hodnotu na jednotku měli živí sokolové, zatímco kůže plazů měla hodnotu nejnižší.

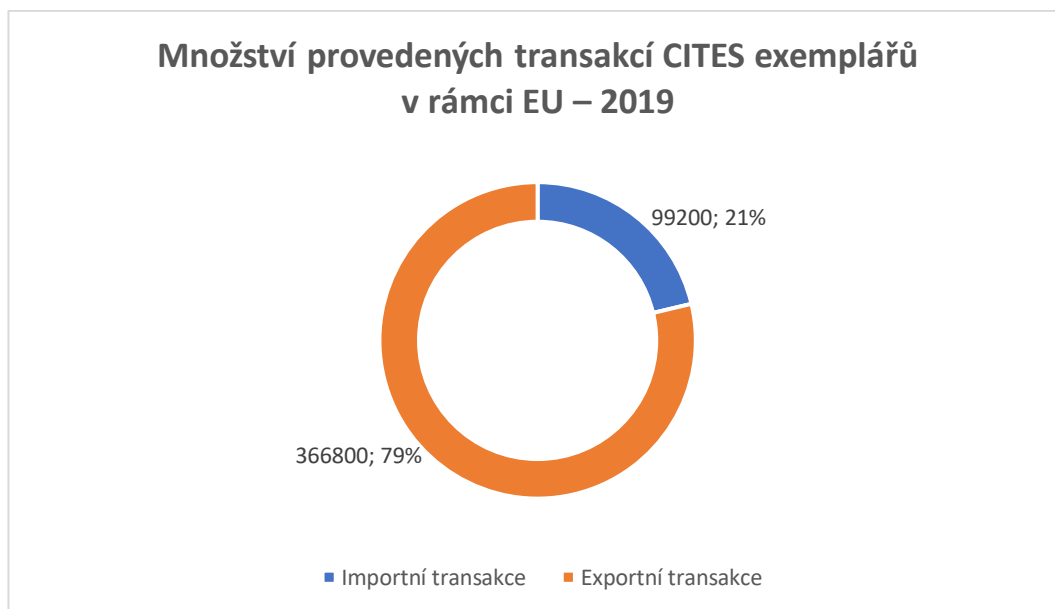
Import exemplářů CITES celkově v rámci EU

V roce 2019 bylo členskými státy EU hlášeno přibližně 99 200 dovozních transakcí. V globálním kontextu dovozní transakce EU tvořily 36 %, tudíž vzrostly o 10 %. Obdobně jako v předchozích letech, bylo také v roce 2019 92 % transakcí hlášeno pro komerční účely. EU importovala přes 37,5 milionů položek.

Import ohrožených druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Hodnota dovozu zvířat byla odhadovaná na 990 milionů EUR. Kožené výrobky z plazů, kaviár jesetera a živí makakové dohromady tvořili 91 % z celkové vykázané hodnoty. Nejvyšší hodnotu měli makakové, zatímco nejnižší průměrnou hodnotu kůže plazů.

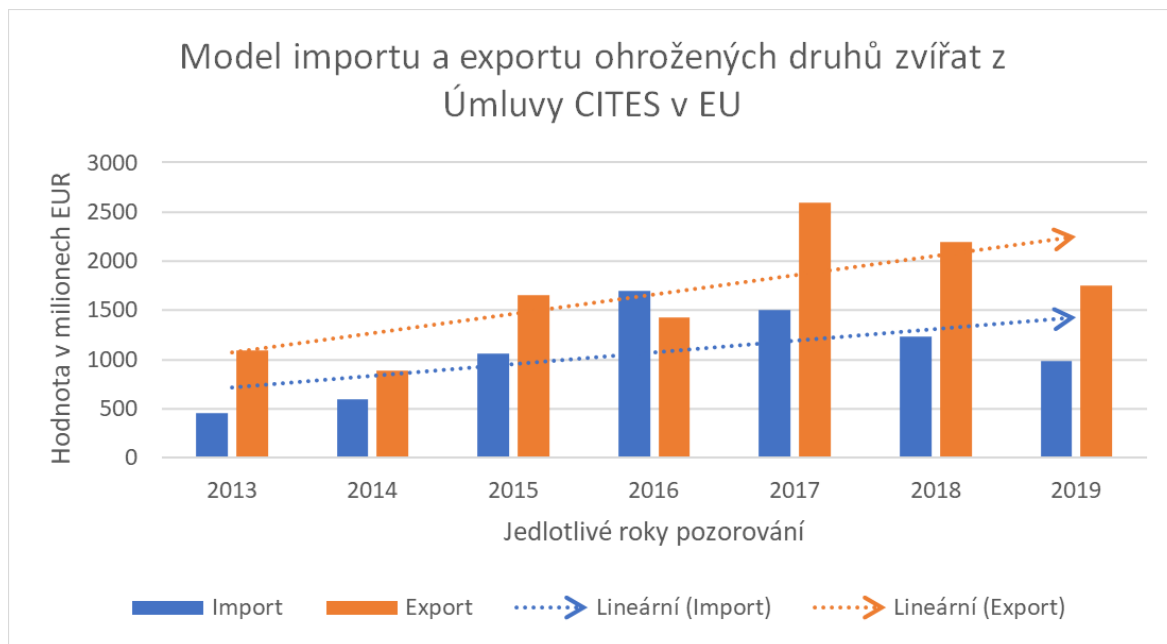
Graf č. 7: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2019

Zdroj: Vlastní zpracování, výroční zprávy CITES (2019)

4.2 Porovnání importu a exportu 2013–2019 a odhad do budoucna

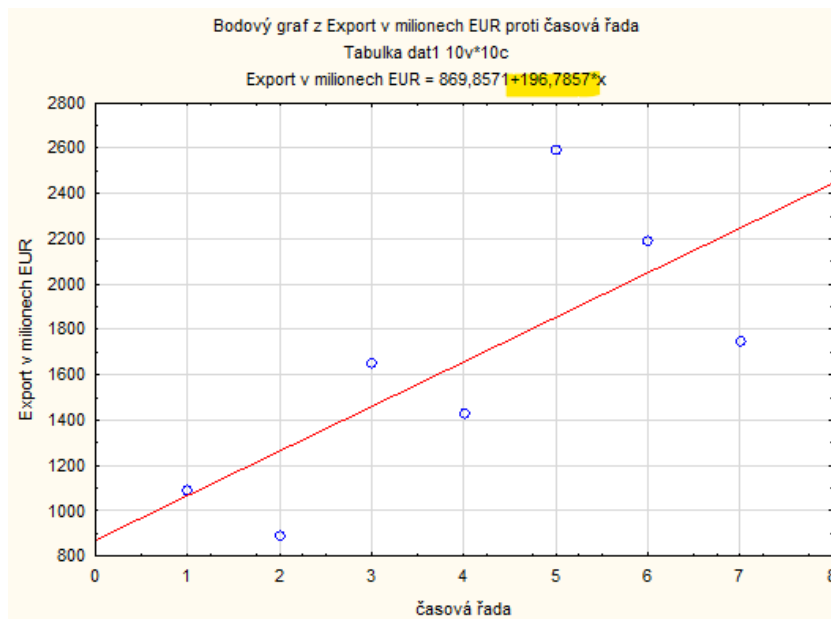
Graf č. 8: Lineární trendová funkce vývoje importu/exportu ohrožených druhů zvířat CITES v EU

Zdroj: vlastní zpracování grafu, CITES (2013–2019)

V grafu č. 8 je namodelován dlouhodobý trend vývoje. Dle lineární trendové funkce by se měla hodnota exportu ohrožených druhů zvířat meziročně zvyšovat o 196,7857 milionů EUR.

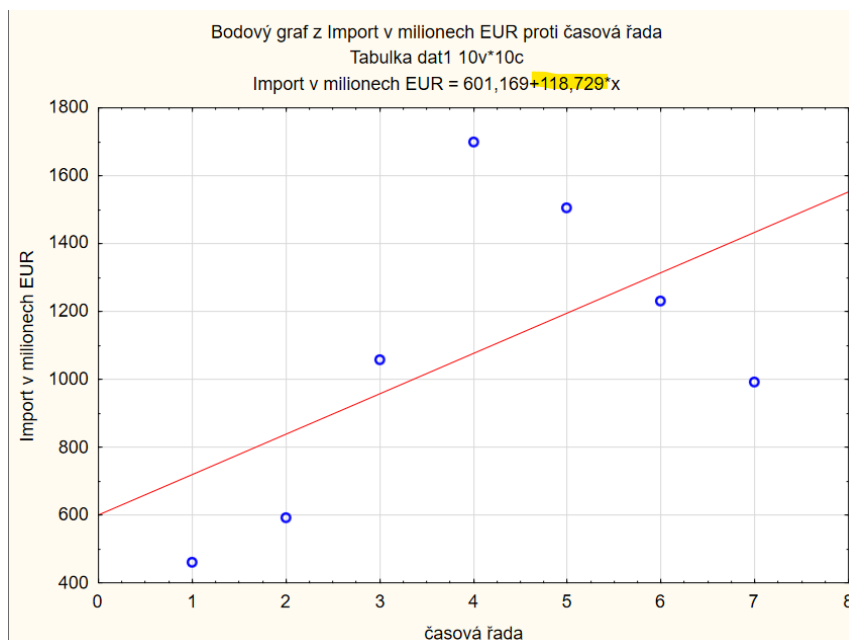
Graf č. 9: Bodový graf vyjadřující export

Zdroj: vlastní zpracování dle dat analytického softwaru Statistica

Dle lineární trendové funkce by se měla hodnota importu meziročně zvyšovat o 118,729 milionů EUR.

Graf č. 10: Bodový graf vyjadřující import

Zdroj: vlastní zpracování dle dat analytického softwaru Statistica

4.3 Teritoriální struktura obchodu největších světových exportérů CITES exemplářů 2013–2019

Země, které exportují největší množství CITES exemplářů v kusech, jsou uvedeny v následující tabulce. V tabulce jsou zahrnuty také rostliny.

Tabulka č. 1: Největší světovi exportéři CITES exemplářů

Země	Počet exportovaných exemplářů CITES v ks 2013–2019
1. Čína	332 159 422 ks
2. Thajsko	206 199 880 ks
3. Gruzie	118 724 460 ks
4. Nizozemsko	93 842 356 ks
5. Turecko	93 695 166 ks

Vlastní zpracování tabulky, zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

Obrázek č. 1: Největší světovi exportéři CITES exemplářů

Zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

4.4 Teritoriální struktura obchodu největších světových importérů CITES exemplářů 2013–2019

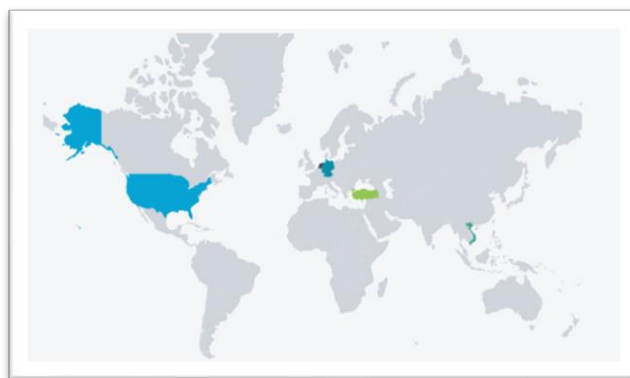
Největší světoví importéři jsou znázorněny v následující tabulce. První příčku obsazuje Nizozemsko. Dalšími výraznými importéry jsou Německo, USA, Vietnam a Turecko.

Tabulka č. 2: Největší světoví importéři CITES exemplářů

Země	Počet importovaných exemplářů CITES v ks 2013–2019
1. Nizozemsko	304 765 861 ks
2. Německo	299 517 500 ks
3. USA	205 012 536 ks
4. Vietnam	160 532 849 ks
5. Turecko	107 339 802 ks

Vlastní zpracování tabulky, zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

Obrázek č. 2: Největší světoví importéři CITES exemplářů

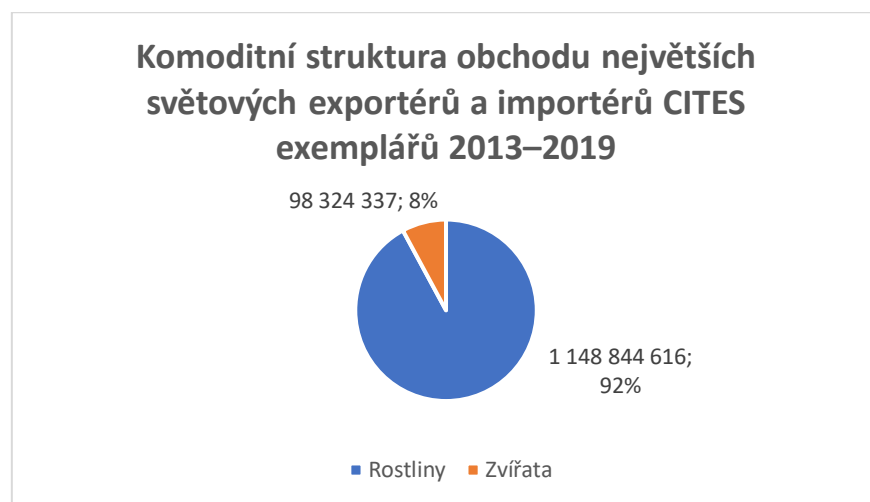

Zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

4.5 Komoditní struktura obchodu největších světových exportérů a importérů CITES exemplářů 2013–2019

Největší světoví exportéři vyvázejí v letech 2013–2019 průměrně více než 1,2 miliardy kusů CITES exemplářů. Větší podíl mají exempláře z rostlinné říše, které zastupuje více než 1,1 miliardy kusů. Zbytek připadá na živočišnou říši (98 324 337)

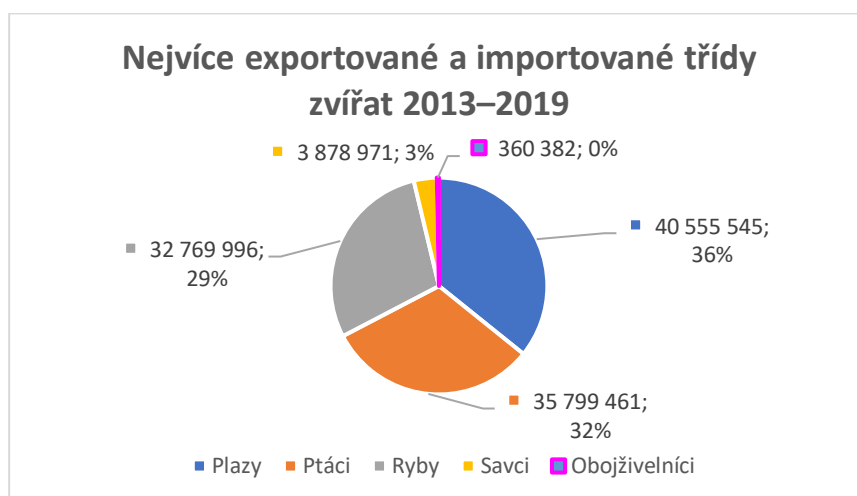
Graf č. 11: Komoditní struktura obchodu největších světových exportérů a importérů CITES exemplářů 2013–2019

Zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

Jelikož se práce zabývá především obchodem se zvířaty, je zde zdůrazněn graf, který ukazuje jednotlivé dělení exportovaných a importovaných tříd. Mezi nejvíce světově exportované třídy zvířat se řadí především plazi, ptáci a ryby. Menší zastoupení exportovaných a importovaných tříd zaujímají savci. Exportováno bylo taktéž přes 300 tisíc obojživelníků.

Graf č. 12: Nejvíce exportované a importované třídy zvířat 2013–2019

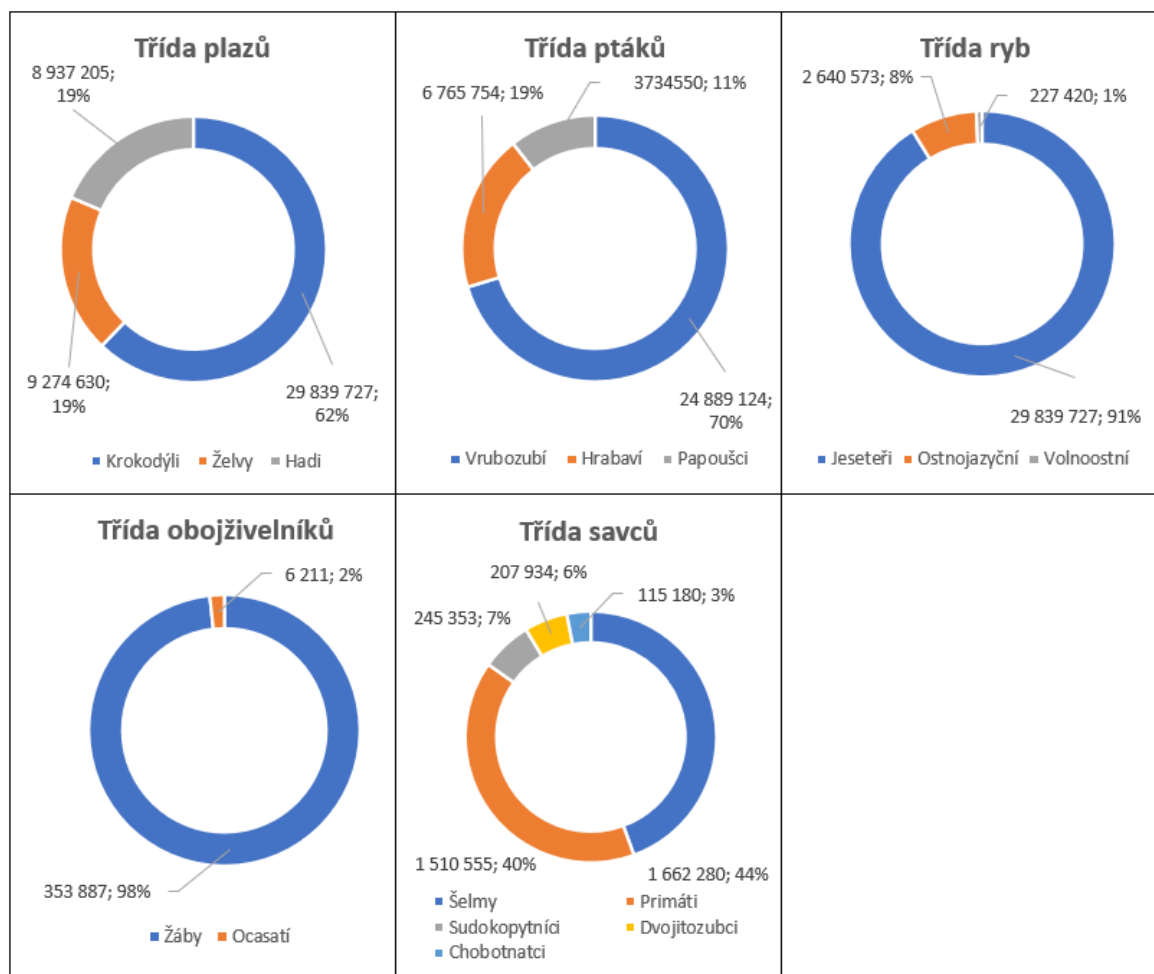

Zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

4. 6 Komoditní struktura obchodu největších světových exportérů a importérů druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich 2013–2019

V následujícím grafu je znázorněno, jaká je komoditní struktura obchodu dle tříd. Z třídy plazů převažují krokodýli. Z ptáků hlavní obchodovanou třídou byly vrubozobí. Třídou ryb nejvíce zastupují jeseteři. Dalšími významnými zástupci jsou žáby z třídy obojživelníků a šelmy s primáty z třídy savců.

Graf č. 13: Komoditní struktura obchodu dle tříd

Vlastní zpracování tabulky, zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

4.7 Teritoriální struktura obchodu největších světových exportérů druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich 2013–2019

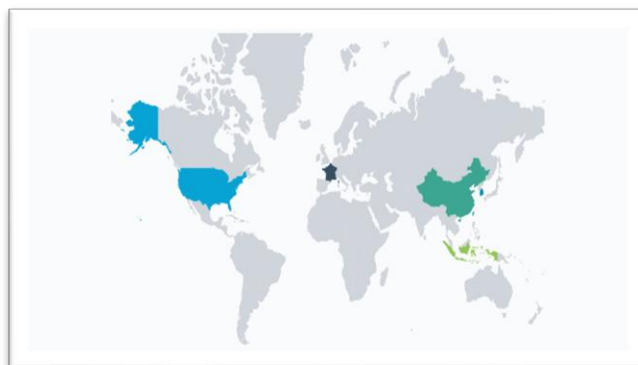
Největší světoví exportéři jsou znázorněny v následující tabulce. První příčku obsazuje Francie. Dalšími výraznými exportéry je Korejská republika, USA, Čína a Indonésie.

Tabulka č. 3: Největší světoví exportéři druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Země	Počet exportovaných druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich v ks 2013–2019
1. Francie	29 560 242 ks
2. Korejská republika	18 167 403 ks
3. USA	12 139 937 ks
4. Čína	8 803 990 ks
5. Indonésie	7 121 365 ks

Vlastní zpracování tabulky, zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

Obrázek č. 3: Největší světoví exportéři druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

4.8 Teritoriální struktura obchodu největších světových importérů druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich 2013–2019

Největší světoví importéři jsou znázorněny v následující tabulce. První příčku obsazuje Čína. Dalšími výraznými importéry je USA, Ruská federace, Hongkong, Singapur

Tabulka č. 4: Největší světoví importéři druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Země	Počet importovaných druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich v ks 2013–2019
1. Čína	25 622 474 ks
2. USA	19 594 389 ks
3. Ruská federace	11 209 071 ks
4. Hongkong, SAR	5 490 956 ks
5. Singapur	4 802 062 ks

Vlastní zpracování tabulky, zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

Obrázek č. 4: Největší světoví importéři druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich

Zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

4.9 Postavení České republiky v obchodu s CITES exempláři

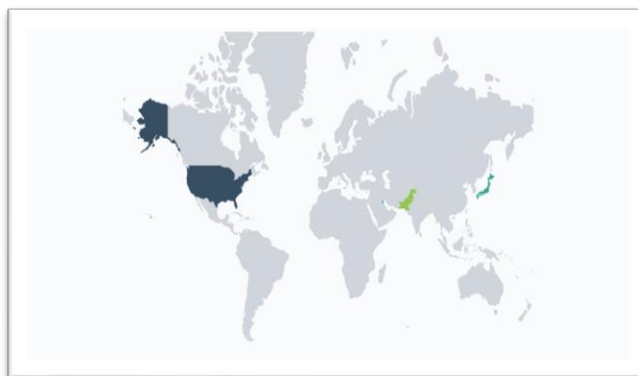
Česká republika ze svého území přímo exportuje několik kusů druhů do různých států.

Tabulka č. 5: Počet exportovaných exemplářů CITES v ks z ČR 2013–2019

Země	Počet exportovaných exemplářů CITES v ks z ČR 2013–2019
1. USA	39 733 ks
2. Hongkong, SAR	33 738 ks
3. Kuwait	31 999 ks
4. Japonsko	29 994 ks
5. Pákistán	27 022 ks

Vlastní zpracování tabulky, zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

Obrázek č. 5: Postavení ČR v obchodu s CITES exempláři – reexport

Zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

Do České republiky se ale více CITES exemplářů importuje, a to pak s výraznou dominancí importu z USA.

Tabulka č. 6: Počet importovaných exemplářů CITES v ks z ČR 2013–2019

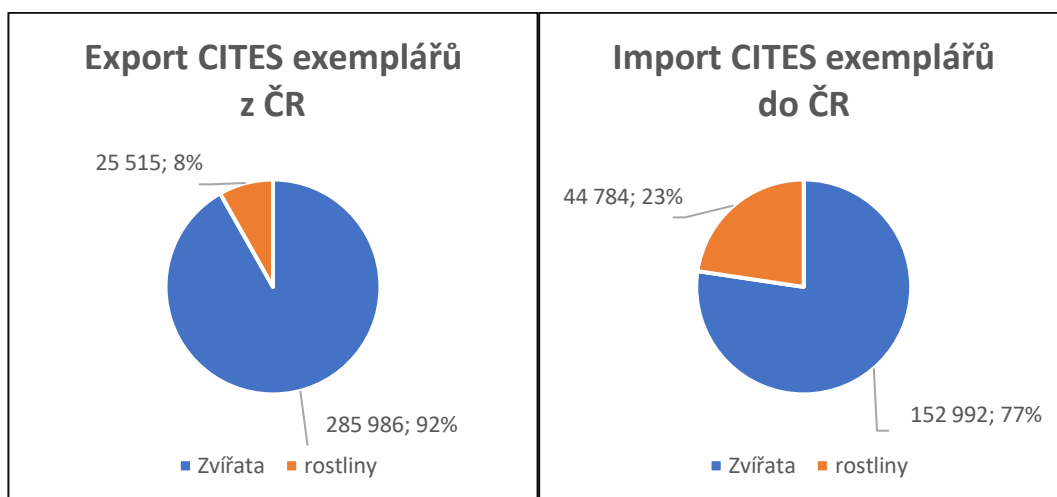
Země	Počet importovaných exemplářů CITES v kusech do ČR 2013–2019
1. USA	93 832 ks
2. Indonésie	21 413 ks
3. Čína	17 066 ks
4. Indie	16 544 ks
5. Madagaskar	9 266 ks

Vlastní zpracování tabulky, zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

4. 10 Komoditní struktura exportu a importu České republiky

V České republice jednoznačně dominuje export i import zvířat z úmluvy CITES před rostlinami.

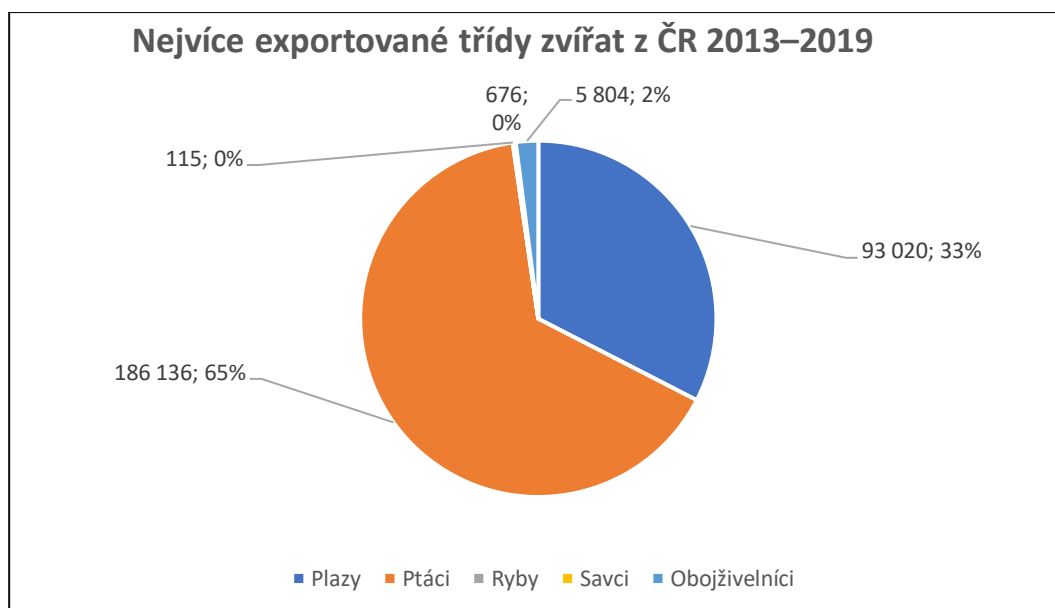
Graf č. 14: Komoditní struktura exportu a importu ČR

Vlastní zpracování grafů, zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

Z druhů chráněných úmluvou CITES se exportovalo mezi lety 2013–2019 z České republiky především:

Graf č. 15: Nejvíce exportované třídy zvířat z ČR 2013–2019

Vlastní zpracování grafu, zdroj: CITES Wildlife TradeView, 2022

Mezi nejvíce exportované třídy zvířat Českou republikou se řadí ptáci, plazy, obojživelníci a savci.

V České republice jednoznačně dominuje export i import zvířat z úmluvy CITES před rostlinami.

Mezi nejvíce importované třídy zvířat do ČR v letech 2013–2019 se řadí především plazy, korálnatci, hmyz, savci a obojživelníci.

Z druhů chráněných úmluvou CITES se exportovalo mezi lety 2013–2019 z České republiky především:

Mezi třídy zvířat nejvíce exportovanými Českou republikou se řadí ptáci, plazi, obojživelníci a savci.

4. 11 Nelegální obchodování

4. 11. 1 Hlavní komodity nelegálně importované do EU

Do EU je nelegálně importováno velké množství komodit. Mezi nejvýznamnější se řadí především luskouni a mořští koníci.

Početnou nelegálně importovanou třídou jsou také plazi, a to ať už se jedná o želvy, chameleony nebo hady, či ptáci. Ptáci se importují do EU velmi často a značně žádaná jsou i ptačí vejce. Dále se často importují těla plazů a savců. Jedná se především o medvědí a vlčí kůže, opracované kůže hadů a kůže z velkých koček.

Obrázek č. 6: Obchodní trasy nelegálního obchodování s EU jako finální destinací

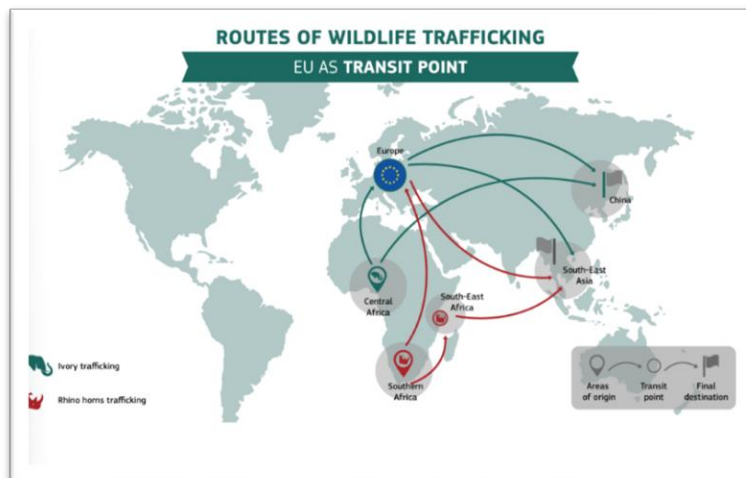

Zdroj: European Commission, 2016

4. 11. 2 Hlavní komodity nelegálně tranzitující skrze EU

Evropská Unie slouží jako tranzitní prostor mnoha komoditám. Mezi nejvýraznější se řadí sloní kly a nosorožčí rohy. Ty pochází většinou z afrických zemích a skrz EU tranzitují do Jihovýchodní Asie a Číny.

Obrázek č. 7: Obchodní trasy nelegálního obchodování s EU jako tranzitní zemí

Zdroj: European Commission, 2016

4. 11. 3 Hlavní komodity exportované z EU

Členové členských zemí EU nejčastěji nelegálně exportují úhoře a živé ptáky.

Obrázek č. 8: EU jako exportní region

Zdroj: European Commission, 2016

5 Výsledky a diskuse

Zkušenosti ukazují, že zbrzdění nelegálního obchodu je složité, ale není nereálné. Je několik zúčastněných stran, mezi nimiž jsou například mezinárodní organizace, které zachraňují ohrožené druhy. Podle (Ege, Schloenhardt, Schwarzenegger) je lepší porozumění cílových zákazníků klíčové. Navzdory nějakému zlepšení je stále potřeba šířit osvětu a podpořit existující zákony. Jižní Asie například nese odpovědnost za redukci poptávky. Čína potvrdila, že zakázala obchod s nosorožčími rohy a vyvíjí úsilí na snížení konzumace žraločích ploutví. Každá nová redukční kampaň nabízí šanci benefitovat z předchozích úspěchů a učit se z minulých chyb. K splnění těchto cílů je zapotřebí být konzistentní.

Dle Lavorgna (2014) dostává obchodování s divočinou obecně jen malou pozornost kriminalistů. Trestné činy páchané na divočině mají před jinými v agendě na vymáhání pouze nízkou prioritu, před jinými případy. Vlády rozvojových zemí berou nelegální obchod jako problém životního prostředí, a tak jsou trestné činy obecně řešeny jen zřídka a vyšetřovatelé bývají zkorumpováni. Pachatelé odcházejí jen s minimálními následky, tudíž jsou spíše podporovány k tomu činnost dále páchat. Díky tomu nelegální obchod patří k jednomu z nejvíce výnosných a nízkorizikových trestných činů (Lavorgna, 2014). Vláda navíc nedostává z nelegálního obchodu žádné příjmy ani daně, tudíž zažívá velké ekonomické ztráty. Kvůli nízkým finančním zdrojům dochází ke korupci, která brzdí mikroekonomiku státu. Dále brzdí také investice, které se týkají především životního prostředí. Tato nestabilita také snižuje důvěryhodnost vlády a poškozují pověst státu. Zjednodušeně řečeno, korupce zvyšuje motivost pár lidí na úkor celé společnosti (WWF, 2012). Peru se stalo první zemí Jižní Ameriky, která uznala obchodování s volně žijícími zvířaty jako součást organizovaného zločinu a zločinci mohou čelit až 20 letům vězení (Lavorgna, 2014).

Mnohé organizace se snaží o zvýšení důležitosti tématu wildlife crime na úrovni vlády, posílení spolupráce mezi orgány vymáhající právo v oblasti životního prostředí, zlepšení mezinárodní spolupráci, zlepšení systém vzdělávání v této oblasti, zefektivnění pracovních podmínek pro lidi v zasažených oblastech ale i pro ty, které právo vymáhají, a v neposlední řadě zlepšení péče o zajištěné exempláře (AMSP, 2022). Další důležitou komponentou je odhalování více případů nelegálního obchodu a hledání zdroje.

K tomu se vyjádřila Říhová (2022) tak, že je dle jejího názoru zapotřebí, aby se podařilo získat další lidi, kteří by se danou problematikou zaobírali. Tito jsou klíčoví, neboť

Říhová a její tým pokaždé dosahovali lepších výsledků za předpokladu, že získali vícečlenný tým.

Dále zmiňuje, že zaznamenávali lepší výsledky poté, co nově proškolili celníky na letišti nebo policii. Dlouhodobě vnímá velký posun v tom, že se jejímu týmu podařilo v České republice do problematiky vtáhnout policii a orgány činné v trestním řízení.

Jako velký nedostatek vnímá Říhová (2022) chybějící specializaci na nelegální obchod s exotickými zvířaty. Spoustu let již upozorňuje na to, že je potřeba mít v prosazovacích složkách státní správy specializované útvary, které budou mít celorepublikovou působnost a budou se zabývat pouze tímto tématem. Dále navrhuje řešení, na kterém se může podílet každý jednotlivec. Jde o to, že navrhuje jedincům, kteří se poohlížejí po špercích či jiných výrobcích, ptát se přímo obchodníka, odkud tyto výrobky pochází a z čeho jsou vyrobeny. Dále Říhová (2022) doporučuje držet se certifikovaných produktů. Jde například i o nábytek či papír, které mohou být nebezpečnými praktikami v přírodě získávány. Dále navrhuje, vybírat si taková zvířata, která byla šlechtěna jako domácí mazlíčci.

Mezi další praktiky, které mohou pomoci je nahlášení fotografií na platformách internetu. Některé fotografie budí pro lidi „roztomilý“ dojem, ale zahrnují praktiky, které mohou být součástí týrání zvířat. Zvířata mohou být nelegálně zakoupena pro pobavení ostatních lidí (Robert Kessler, 2017).

Legální obchod zaznamenává růst v průběhu let. Na konferenci CITES v Panamě, která probíhala od 14. 11 2022 do 25.11, této rostoucí tendenci přidělili v reportu také kapitolu o tom, jaký má obchod s ohroženými druhy zvířat pod Úmluvou CITES pozitivní dopad. V reportu se zmiňuje, že obchodování se zvířaty může mít pozitivní dopad na růst populace. Je to jeden z nejčastějších dokumentovaných typů pozitivních dopadů. Na druhou stranu se zmiňuje, že většina nezákonného obchodu naopak populaci zmenšuje. Je tomu především proto, že se zvířaty není zacházeno správným způsobem a častěji umírají, ale také proto, že většina z nich je obchodována proto, aby byla následně zabita a zpracována ve výrobek, který půjde na trh (CITES, 2022). Dalším pozitivním dopadem pro legální obchod s exempláři CITES je stabilizace populace a údržba počtu druhů.

Výpočet v této práci se zabíral především legálním obchodem. Výsledek ukazuje, že export i import ohrožených druhů zvířat pod Úmluvou CITES má rostoucí tendenci. Výsledek souzní s myšlenkami ostatních autorů, tudíž je považován za platný. Je možné, že se odhad může mýlit, a to především proto, že rok 2020 postihla pandemie covidu a veškeré

fungování bylo nepředvídatelné. Je tedy dost možné, že hodnoty mohou být úplně jiné, než se odhaduje pro tento rok a roky následně jdoucí. Při výpočtu odhadu nastal problém, že není dohledatelné množství ani hodnota transakcí EU od roku 2020. Tudíž výpočet musel být této situaci přizpůsobený, a proto může nést nedostatky.

Využitelnost zjištění, že tendence mezinárodního obchodu s ohroženými druhy zvířat je rostoucí je přínosem především pro organizace, které se ochranou druhů zabírají. Ty mohou na základě rozboru teritoriální a komoditní struktury zaměřit svoje plány a vize a vzdělávat lidi.

6 Závěr

Úbytek biodiverzity je považován za nejzávažnější hrozbu. Jedním z faktorů, které se na zhoršování statistik podílí, je legální i nelegální obchod s volně žijícími druhy ohrožených živočichů.

Hlavním cílem této práce bylo analyzovat mezinárodní obchod s ohroženými druhy zvířat a identifikovat tendence, které se v oblasti obchodu vyskytují. Tento cíl byl dekomponován do nižších dílčích cílů. Dílčím cílem této práce bylo popsat problematiku wildlife trade, která podává informace o legálním i nelegálním obchodu s ohroženými druhy živočichů. Na základě analýzy dat bylo umožněno problematiku wildlife trade popsat. Jedná se o jakýkoliv prodej nebo výměnu volně žijících zvířat a planě rostoucích rostlin, který je veden lidmi. Dílčím cílem bylo také popsat aktéry, kteří se na obchodu podílejí. Jedná se o velké množství jedinců, kteří jsou pomyslně děleni do tří kategorií. Lovci, prostředníci a koncoví zákazníci. Dále bylo cílem popsat vývoj legální i nelegální formy obchodu s ohroženými druhy zvířat v Evropské Unii. Pomocí analýzy rozsáhlých reportů bylo zjištěno, že v analyzovaných letech téměř vždy v EU převládal export ohrožených druhů zvířat nad importem, což značilo výrazné exportní postavení Evropské Unie. Dále byl v programu Statistika vytvořen model, který znázorňuje dlouhodobý trend vývoje. Dle lineární trendové funkce by se měla hodnota exportu ohrožených druhů zvířat meziročně zvyšovat o 196,7857 milionů EUR. Rostoucí tendence je očekávána i u importu. Ten by se měl meziročně zvyšovat o 118,729 milionů EUR. Díky zvyšující se tendenci obchodovat se zvířaty, by se druhy mohly stát ohroženými. Pokud se druh stane ohroženým, je to známka, že se ekosystém rozpadá. Zdravý ekosystém totiž závisí na rostlinách a zvířatech. Život lidí je závislý na přírodních zdrojích planety. Každý živočišný a rostlinný druh má v přírodě svoji funkci a jeho případné vyhynutí vede k narušení rovnováhy.

Ochrana ohrožených druhů je velmi důležitá, protože záchrana druhu před vyhynutím je klíčová. Jakmile je druh vyhynulý, není cesty zpět. Ztráta, byť jediného druhu může mít katastrofální dopady na zbytek ekosystémů, protože účinky se projeví na celém potravním řetězci. Proto je důležité, aby byl i nadále mezinárodní obchod s ohroženými druhy zvířat pečlivě regulován. Nejvíce exemplářů CITES bylo legálně exportováno Čínou. Evropská unie a USA jsou ovšem velmi významní aktéři, kteří se na obchodu podílejí.

Neregulované obchodování s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami je významnou hnací silou ztráty biologické rozmanitosti. Úbytek biodiverzity představuje hrozbu nejen pro přírodní dědictví planety, ale i pro ekonomický a sociální vývoj populace lidí a jejich budoucích generací. Lze konstatovat, že stav biodiverzity na celosvětové úrovni klesá, přitom se jedná o nejzávažnější globální problém. Význam biologické rozmanitosti si uvědomilo mezinárodní společenství, které se domluvilo na Úmluvě o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy zvířat. Tato vytváří regulace, které pomáhají v ochraně přírody. Tato problematika by si určitě zasloužila větší pozornost, aby se předešlo mnohým nežádoucím dopadům. Mnohé organizace se snaží posilovat spolupráci mezi orgány vymáhajícími právo v oblasti životního prostředí, a to by mohlo být klíčovým prvkem v pomoci zamezení nelegální činnosti. Nejčastěji nelegálně obchodovanými komoditami byli luskouni a mořští koníci. Dovoz těchto ale i dalších exemplářů by měl být lépe regulován, aby se zamezilo podpoře nelegálního obchodu.

7 Seznam použitých knižních zdrojů

AGE, G., SCHLOENHARDT, A., SCHWARZENEGGER, Ch. 2020. *Wildlife Trafficking: the illicit trade in wildlife, animal parts, and derivatives*. 1. vyd. Berlín: Carl Grossmann Verlag. 404 s. ISBN 978-3-941159-45-7.

ARNDT, Laura M. Sanders. 2007. *Using Forensics: Wildlife Crime Scene*. 1. vyd. Arlington: NSTA Press. 343 s. ISBN 978-1-933531-68-7.

BAYEROVÁ, Magdaléna. 2007. *Nelegální obchod s chráněnými druhy rostlin a živočichů s důrazem na rozvojové země*. 1. vyd. Olomouc: Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie.

DUFFY, Rosaleen. 2022. *Security and Conservation: The politics of the Illegal Wildlife Trade*. 1.vyd. New Aster: Yale University Press. 320 s. ISBN 978-0-300-26515-6.

FELBAB, Vanda. 2017. *The Extinction Market: Wildlife Trafficking and how to Counter it*. 1. vyd. Oxford: Oxford University Press. 422 s. ISBN 978-0-19-085511-6.

GILLESPIE, Alexander. 2020. *Conservation, Biodiversity and International Law*. 1. vyd. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited. 196 s. ISBN 978-0-85793-515-1.

OLDFIELD, Sara. 2014. *The trade in Wildlife: Regulation for Conservation*. 1.vyd. Londýn: Routledge – Publisher of Professional and Academic Books. 22 s. ISBN 978-1-136-54754-6.

PRCHALOVÁ, Jana. 2009. *Právní ochrana zvířat*. 1.vyd. Praha: Linde. 328 s. ISBN 978-80-7201-763-8.

WYLER, L., SHEIKH, P. 2015. *International Illegal Trade in Wildlife*. 1.vyd. USA: Creative Media Partners. 48 s. ISBN 978-1-296-05137-2.

8 Seznam použitých elektronických zdrojů

AMSP, asociace malých a středních podniků a živnostníků v ČR. 2020. *Akční plán pro potírání nelegálního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin do roku 2023* [online]. [cit. 2022-27-7]. Dostupné z: https://amsp.cz/wp-content/uploads/2020/01/N%C3%A1vrh-ak%C4%8Dn%C3%ADho-pl%C3%A1nu-ma_ALBSBJCJXLQN.pdf.

CITES, convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora. 207. *Standing Committee* [online]. [cit. 2022-6-7]. Dostupné z: <https://cites.org/sites/default/files/eng/com/sc/70/E-SC70-49-01-A1.pdf>.

CITES, convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora. 2021. *How CITES works* [online]. [cit. 2022-28-8]. Dostupné z: <https://cites.org/eng/disc/how.php>.

ČIZP, Česká inspekce životního prostředí. 2021. *Co je CITES* [online]. [cit. 2022-16-7]. Dostupné z: <https://www.cizp.cz/pusobnost/logo-cites/co-je-cites>.

DI MININ, E., FINK, J., HIIPALA, T., TENKANEN, H. 2018. *A framework for investigating illegal wildlife trade on social media with machine learning* [online]. [cit. 2022-22-7]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/cobi.13104>.

EUR – Lex. 2023. *Úřední věstník* [online]. [cit. 2022-11-9]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.htmlhttps://www.poachingfacts.com/wildlife-trafficking-and-profits/>.

FRISVOLT, George. 2010. *The Economics of Endangered Species* [online]. [cit. 2022-28-8]. Dostupné z: <https://www.resources.org/common-resources/the-economics-of-endangered-species/>.

FULLER, K., HEMLEY G. 1994. *International wildlife trade* [online]. [cit. 2022-11-9]. Dostupné z: <https://agris.fao.org/agris-search/search.do?recordID=XF2015016559>.
GEF, Global Environment Facts. 2023. *Illegal Wildlife Trade* [online]. [cit. 2023-23-2]. Dostupné z: <https://www.thegef.org/what-we-do/topics/illegal-wildlife-trade>.

HAKEN, Jeremy. 2011. *Transnational Crime In The Developing World* [online]. [cit. 2022-16-7]. Dostupné z : https://www.gfintegrity.org/wp-content/uploads/2014/05/gfi_transnational_crime_high-res.pdf.
https://ec.europa.eu/environment/cites/pdf/EU_Wildlife_Trade_2019_Public%20_final.pdf

INTERPOL. 2023. *Wildlife crime* [online]. [cit. 2022-16-7]. Dostupné z: <https://www.interpol.int/Crimes/Environmental-crime/Wildlife-crime>.

IUCN. 2023. *About us* [online]. [cit. 2022-16-7]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/about-iucn>.

KESSLER, Robert. 2017. *7 Ways you can help stop the illegal wildlife trade* [online]. [cit. 2022-18-7]. Dostupné z: <https://www.ecohealthalliance.org/2017/10/7-ways-you-can-help-stop-the-illegal-wildlife-trade>.

- LAVORGNA, Anita. 2014. *Wildlife trafficking in the Internet age* [online]. [cit. 2022-25-8]. Dostupné z: doi:10.1186/s40163-014-0005-.
- LIN, Jolene. 2005. *Tackling Southeast wildlife trade* [online]. [cit. 2022-26-8]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Jolene-Lin-2/publication/265673427_Tackling_Southeast_Asia%27s_illegal_wildlife_trade/links/54f023c50cf25f74d723d747/Tackling-Southeast-Asias-illegal-wildlife-trade.pdf.
- NATIONAL GEOGRAPHIC. 2017. *Young collectors, Traders Help Fuel a Boom in Ultra-Exotic Pets* [online]. [cit. 2022-22-7]. Dostupné z: <https://news.nationalgeographic.com/2017/09/wildlife-watch-exotic-pets-popular-china/>.
- PHELPS, J., WEBB, E., BIGGS, D. 2016. *Tools and terms for understanding illegal wildlife trade, Frontiers in Ecology and the Environment* [online]. [cit. 2022-4-7]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308487277_Tools_and_terms_for_understanding_illegal_wildlife_trade.
- POACHING FACTS. 2023. *Wildlife Trafficking and Criminal Profits* [online]. [cit. 2023-23-2]. Dostupné z: <https://www.poachingfacts.com/wildlife-trafficking-and-profits/>.
- REUTERS, Staff. 2010. *Fight elephants with peppers, U.N tells farmers* [online]. [cit. 2022-19-7]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-wildlife-conflict-idUSTRE66I3EB20100719>.
- ŘÍHOVÁ, Pavla. 2022. *Černý trh s exotickými zvířaty je problém i v Česku* [online]. [cit. 2022-25-7]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/nelegalni-obchod-s-exotickymi-zviraty-je-v-cesku-problem/>.
- ŠOTOVÁ, Zuzana. 2019. *Mrtvý tygr, dobrý tygr: zpráva o obchodu s divočinou* [online]. [cit. 2022-22-7]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/mrtvy-tygr-dobry-tygr-zprava-o-obchodu-s-divocinou/>.
- THE NEW YORK TIMES, Wessener. 2013. *No species is safe from burgeoning wildlife trade* [online]. [cit. 2022-9-9]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2013/03/12/world/asia/no-species-is-safe-from-burgeoning-wildlife-trade.html>.
- TRAFFIC. 2013. *Scale and dynamics of the trade today* [online]. [cit. 2022-9-9]. Dostupné z: <https://www.traffic.org/about-us/our-mission/>.
- UFW, United For Wildlife. 2022. *Financial Taskforce* [online]. [cit. 2022-26-8]. Dostupné z: <https://unitedforwildlife.org/projects/financial-taskforce/>.
- UNEP. 2017. *Analysis of the environmental impacts of illegal trade in wildlife* [online]. [cit. 2022-6-7]. Dostupné z: <https://wedocs.unep.org/xmlui/handle/20.500.11822/17554>.

UNEP-WCMC, World Conservation Monitoring Centre. 2013. *EU Wild life trade 2013* [online]. [cit. 2022-11-10]. Dostupné z: https://euanalysis2013.unep-wcmc.org/files/2015/11/Analysis-of-EU-Annual-Reports-2013_Public1.pdf.

UNEP-WCMC, World Conservation Monitoring Centre. 2014. *EU Wild life trade 2014* [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: https://euanalysis.wordpress-linode.linode.unep-wcmc.org/euanalysis2014/files/2017/02/Analysis-of-EU-annual-reports-to-CITES-2014_Public-version.pdf.

UNEP-WCMC, World Conservation Monitoring Centre. 2015. *EU Wild life trade 2015* [online]. [cit. 2022-15-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/cites/pdf/eu_wildlife_trade_2015_analysis_of_european_union_and_candidate_countries_annual_reports_to_cites_2015.pdf.

UNEP-WCMC, World Conservation Monitoring Centre. 2016. *EU Wild life trade 2016* [online]. [cit. 2022-19-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/cites/pdf/SRG%2083-10%20EU%20Wildlife%20Trade%202016_Analysis%20of%20European%20Union%20and%20candidate%20countries%20annual%20reports%20to%20CITES%202016_draft.pdf.

UNEP-WCMC, World Conservation Monitoring Centre. 2017. *EU Wild life trade 2017* [online]. [cit. 2022-20-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/cites/pdf/EU%20Wildlife%20Trade%202017_Analysis%20of%20the%20EU%20Annual%20Reports%20to%20CITES.pdf.

UNEP-WCMC, World Conservation Monitoring Centre. 2018. *EU Wild life trade 2018* [online]. [cit. 2022-20-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/cites/pdf/EU%20Wildlife%20Trade%202018%20Analysis%20of%20the%20EU%20and%20candidate%20countries%20annual%20reports_final.pdf.

UNEP-WCMC, World Conservation Monitoring Centre. 2019. *EU Wild life trade 2019* [online]. [cit. 2022-21-10]. Dostupné z: https://www.waza.org/wp-content/uploads/2019/03/wzacs_chk.pdf.
WAZA, World Association of Zoos and Aquariums. 2022. *Budoucnost ohrožených druhů zvířat* [online]. [cit. 2022-7-8]. Dostupné z: https://www.waza.org/wp-content/uploads/2019/03/wzacs_chk.pdf.

WORLD BANK GROUP. 2016. *Analysis of International Funding to Tackle Illegal Wildlife Trade* [online]. [cit. 2022-16-7]. Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/25340>.

WWF, World Wild Fund. 2022. *Iniciatives* [online]. [cit. 2022-5-9]. Dostupné z: <https://www.worldwildlife.org/initiatives/wildlife-conservation>.

9 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

9.1 Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Největší světoví exportéři CITES exemplářů.....	44
Obrázek č. 2: Největší světoví importéři CITES exemplářů.....	45
Obrázek č. 3: Největší světoví exportéři druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich	50
Obrázek č. 4: Největší světoví importéři druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich	51
Obrázek č. 5: Postavení ČR v obchodu s CITES exempláři – reexport.....	52
Obrázek č. 6: Obchodní trasy nelegálního obchodování s EU jako finální destinací.....	55
Obrázek č. 7: Obchodní trasy nelegálního obchodování s EU jako tranzitní zemí.....	56
Obrázek č. 8: EU jako exportní region.....	56

9.2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Největší světoví exportéři CITES exemplářů.....	44
Tabulka č. 2: Největší světoví importéři CITES exemplářů.....	45
Tabulka č. 3: Největší světoví exportéři druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich	49
Tabulka č. 4: Největší světoví importéři druhů zvířat z úmluvy CITES a produktů z nich	50
Tabulka č. 5: Počet exportovaných exemplářů CITES v ks z ČR 2013–2019.....	51
Tabulka č. 6: Počet importovaných exemplářů CITES v ks z ČR 2013–2019.....	52

9.3 Seznam grafů

Graf č. 1: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2013.....	31
Graf č. 2: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2014.....	33
Graf č. 3: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2015.....	35
Graf č. 4: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2016.....	37
Graf č. 5: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2017.....	38
Graf č. 6: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2018.....	40
Graf č. 7: Množství provedených transakcí CITES exemplářů v rámci EU – 2019.....	41
Graf č. 8: Model importu a exportu ohrožených druhů zvířat z Úmluvy CITES.....	42
Graf č. 9: Bodový graf vyjadřující export.....	43
Graf č. 10: Bodový graf vyjadřující import.....	43
Graf č. 11: Komoditní struktura obchodu největších světových exportérů a importérů CITES exemplářů 2013–2019.....	46
Graf č. 12: Nejvíce exportované a importované třídy zvířat 2013–2019.....	47
Graf č. 13: Komoditní struktura obchodu dle tříd.....	48
Graf č. 14: Komoditní struktura exportu a importu ČR.....	53
Graf č. 15: Nejvíce exportované třídy zvířat z ČR 2013–2019.....	53